

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra Ekonomiky



Bakalářská práce

Ekologický chov ovcí v České republice

Autor práce: Kateřina Škrdová

Vedoucí práce: Ing. Zdenka Malá, Ph. D.

© 2011 ČZU v Praze

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Ekologický chov ovcí v České republice vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 5. 3. 2011

.....

Škrdová Kateřina

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé práce Ing. Zdeňce Malé, Ph.D. za cenné připomínky a rady. Zároveň bych chtěla poděkovat paní Jitce Látalové za poskytnutí informací ohledně jejich ekologické farmy.

Ekologický chov ovcí v České republice

Organic Sheepfarming in the Czech republic

Souhrn

Tato bakalářská práce byla zpracována z důvodu neustále se v České republice zvyšující atraktivity nejen ekologického zemědělství jako celku, ale také jeho nejčastěji zastoupené části – chovu ovcí.

V rešeršní části bylo cílem zachycení tohoto tématu z teoretického hlediska, což bylo provedeno na základě studia a zpracování příslušné literatury. V první řadě bylo potřeba se podívat na historii chovu ovcí v České republice, vývoj z hlediska počtu i struktury chovaných ovcí. Dále se rešerše zaměřila na ekonomické hledisko této činnosti. Z čeho všechno plynou chovateli příjmy a na co všechno naopak musí vynaložit výdaje. Poslední část rešerše se pak zabývá ekologickým zemědělstvím, jeho specifiky a vývojem.

Část vlastního zkoumání je v této bakalářské práci rozdělena na dva úseky. V prvním z nich byl proveden průzkum konkrétní ekologické farmy na základě údajů poskytnutých od majitelů. Tento průzkum se zabýval historií farmy, organizační strukturou práce, jejich příjmy a výdaji a názorech majitelů na ekologické zemědělství. Dále byly pro účely zpracování této bakalářské práce poskytnuty přehledy o majetku a závazcích a příjmech a výdajích za roky 2006 – 2010, z nichž byla vytvořena finanční analýza zahrnující vývoj cash flow, vertikální a horizontální analýzu, ukazatel věřitelského rizika, ukazatel solventnosti, doba obratu zásob a rentabilita tržeb a nákladů.

V rámci druhého úseku vlastní práce byl vytvořen a rozeslán dotazník ekologickým a konvenčním chovatelům ovcí. Tento dotazník byl zaměřen na specifika v chovu, ekonomickou stránku podniků a také na názory ohledně ekologického zemědělství. Cílem bylo porovnání údajů ekologických a konvenčních chovatelů.

Klíčová slova: chov ovcí, ekologické zemědělství, ekonomika

Summary

This work was elaborated because the constantly increasing of organic agriculture in the Czech Republic and its most frequent part - sheepfarming.

The aim of literature retrieval was the explication of searched topic from a theoretical point of view, which was based on study and processing of the relevant literature. First, it was necessary to look at the history of sheepfarming in the Czech Republic and the development of structure and a number of sheeps. Bellow the search focused on the economic aspect of this activity. Where did all the resulting revenue to the farmer and what incur expense. The last part of the search is engaged in organic farming, its form and development.

This work is divided into two sections. The first of these, were surveyed specific ecological farms on the basis of information supplied by owners. This study is dealt with the history of the farm, with organization and structure of work, with their income and expenditures and with opinions of owners to organic farming. For purposes of preparing this thesis was provided an overview of the assets and liabilities, income and expenses for the years 2006 - 2010, which created a financial analysis including cash flow growth, vertical and horizontal analysis, an indicator of creditor risk indicator margin, inventory turnover and return on sales and costs.

In the second section was created question-form and was sent to organic and conventional sheep farmers. The questionnaire was focused on specific of breeding, the economics of businesses, and also views on organic farming. The aim was to compare the data of organic and conventional farmers.

Key words: sheepfarming, organic agriculture, economics

Obsah:

1 Úvod.....	5
2 Cíl práce a metodika.....	6
3 Literární rešerše.....	7
3.1 Historie chovu ovcí v ČR.....	7
3.2 Ekonomika chovu ovcí.....	10
3.2.1 Příjmy.....	10
3.2.1.1 Maso.....	11
3.2.1.2 Vlna.....	13
3.2.1.3 Mléko.....	14
3.2.1.4 Kůže.....	15
3.2.2 Výdaje.....	16
3.2.2.1 Krmení.....	16
3.2.2.2 Voda.....	17
3.2.2.3 Ustájení.....	18
3.3 Ekologické zemědělství.....	18
3.3.1 Vývoj ekologického zemědělství.....	20
3.3.2 Ekologický chov u ovcí.....	23
3.3.3 Ekonomika ekologického chovu.....	24
4 Vlastní práce.....	26
4.1 Farma Koclířov.....	26
4.1.1 Historie farmy.....	26
4.1.2 Organizační struktura podniku.....	26
4.1.3 Výdaje.....	27
4.1.4 Příjmy.....	28
4.1.5 Ekologické zemědělství.....	28
4.1.6 Finanční analýza.....	29
4.1.6.1 Cash Flow.....	30
4.1.6.2 Vertikální a Horizontální analýza.....	31
4.1.6.3 Ukazatel věřitelského rizika.....	33

4.1.6.4 Ukazatel solventnosti	34
4.1.6.5 Doba obratu zásob.....	34
4.1.6.6 Rentabilita tržeb	35
4.1.6.7 Rentabilita nákladů.....	36
4.2 Dotazníkové šetření.....	37
5 Závěr	44
6 Seznam použité literatury.....	45
7 Přílohy.....	47

1 Úvod

Chov ovcí býval dlouho nejdůležitější složkou v hospodaření člověka a dodnes jí zůstává v mnohých částech světa. V České republice sice nastal na začátku 20. století výrazný úpadek a od té doby se vyvíjí nerovnoměrně, v posledních letech je však znovu zaznamenán nárůst jak ve spotřebě jehněčího masa, tak i v celkovém zájmu o chov ovcí.

Je pravděpodobné, že výrazný příznivý vliv na chov ovcí má rozvoj ekologického zemědělství a dotace v něm. Ovce se svým životním stylem jsou pro ekologický chov přímo ideální. Ekologický chov ovcí je založen na pastevních chovech, kdy se efektivně využijí i porosty nevhodné pro skot, ovce navíc nejsou tolik závislé na zrninách, jako jiná hospodářská zvířata. Díky tomu je téměř třetina ovcí chována ekologicky a mají na ekologickém zemědělství největší zastoupení.

Z výše uvedeného vyplývá, že se z ekologického chovu ovcí stává stále zajímavější odvětví. Proto je potřeba podívat se na chov ovcí i ekologické zemědělství blíže a položit si otázku, jak je to s jejich výhodností ve skutečnosti. Na to by měla odpovědět tato bakalářská práce jak teoreticky, díky souhrnnému popsání jednotlivých aspektů ekologického chovu ovcí na základě prostudování příslušné literatury, tak i prakticky, po provedení průzkumu včetně struktury práce a finanční analýzy konkrétní ekologické farmy a zjištění výsledků z dotazníkového šetření.

2 Cíl práce a metodika

Hlavním cílem této bakalářské práce je ekonomické zhodnocení chovu ovcí v systému ekologického zemědělství.

Mezi dílčí cíle patří zpracování literárních pramenů o historii a užitečnosti chovu ovcí v České republice, dále pak o historii a principech ekologického zemědělství s tím, že obojí bude zachyceno také z ekonomického hlediska. Ve druhé části je zhodnocení ekonomické situace konkrétní ekologické farmy. Dále budou zjišťovány případné rozdíly mezi chovem ovcí v ekologickém a konvenčním zemědělství a názory chovatelů na ekologické zemědělství obecně.

Metodika práce je podložena prostudováním odborné literatury, dále pak řady dalších dostupných dokumentů v podobě článků na internetových stránkách. V rešeršní části byla použita metoda deskriptivní - popisná. Hlavní snahou bylo zachytit a popsat základní údaje o chovu ovcí a ekologickém zemědělství. V části vlastní práce byla použita finanční analýza na zpracování údajů získaných z farmy v Koclířově a dotazníkové šetření ke kterému byl příslušný dotazník rozeslán ve dnech 26. – 28. listopadu 2010 osmdesáti chovatelům ovcí, na které byly sehnány kontakty převážně přes plemenné kluby ovcí, které jsou uvedeny na stránkách <http://www.schok.cz>.

3 Literární rešerše

3.1 Historie chovu ovcí v České republice

Ovce a kozy patří k nejstarším domestikovaným hospodářským zvířatům. Byly domestikovány již v 10. až 9. tisíciletí před n. l., v Přední Asii asi o 2 tisíciletí později v Evropě. Na našem území se ovce chovají od 9. století - jejich chov je spojen se slovanským osídlením. Ovčí produkty byly vždy zdrojem potravy a ošacení, v prvopočátcích se ovce používaly i jako obětiny. Všestranná užitkovost, velká odolnost, nenáročnost, kratší reprodukční cyklus, jednodušší ošetřování a velká přizpůsobivost způsobily, že se ovce postupně rozšířily do všech zeměpisných pásem rozdílných nadmořských výšek, klimatických a výrobních podmínek. Dlouhou dobu byly hlavním druhem hospodářských zvířat.

Ze starých pramenů je zřejmé, že ovce byly pro chovatele zdrojem značných příjmů, základem zemědělství a mírou blahobytu obyvatel. Kromě mléka, vlny, masa a kůže se vysoce cenila ovčí mrva a ovce se používaly k zadupávání setby „ovčí stopou“ (náhrada za válení a vláčení). Ještě ve 13. a 14. století ovce tvořily tři čtvrtiny stavu všech hospodářských zvířat.¹

V 17. století byl chov ovcí stále hlavním odvětvím živočišné výroby a koncem 19. století se chovalo na území státu přes 2 milióny kusů ovcí. Ovce byly chovány všude - ve velkostatecích stejně jako v obecních chovech. V této době mělo ovčáctví výbornou úroveň a dosahované výsledky ho proslavily i daleko za hranicemi země.²

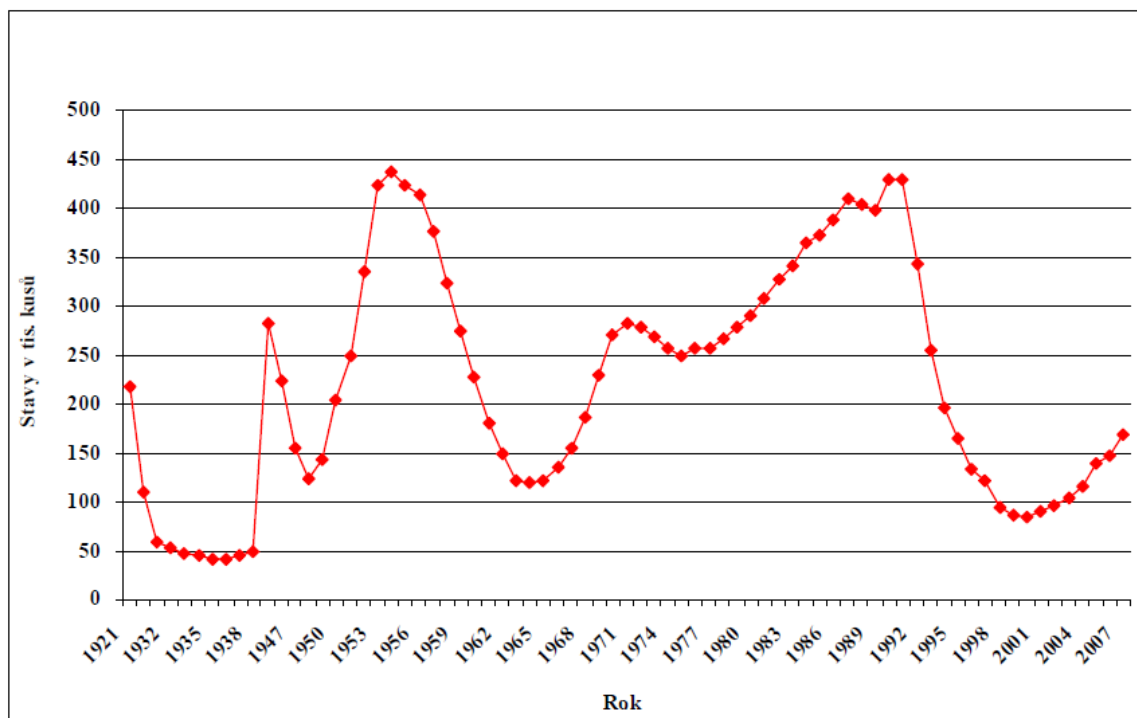
Řada příčin však způsobila postupnou stagnaci ovčáctví. Úpadek znamenal snížení stavů z výše zmiňovaných 2 mil. kusů v roce 1837 na 182 000 kusů v roce 1910. Od roku 1945 se početní stavy ovcí vyvíjely nerovnoměrně. Rozvoj byl dosažen zejména v období kolem roků 1955, 1975 a 1990, který byl maximem za posledních sto let. I v tomto období však byly ovce pouze doplňkovým odvětvím živočišné výroby. Útlum chovu byl v letech 1962 – 1967 a po roce 1992, v roce 2000 byly dokonce nejnižší stavy

¹ Horák a kol., 2007, s. 5

² Štolc, Nohejlová, Štolcová, 2007, s. 5

v posledních šedesáti letech. Za období 1990 – 2000 se početní stavy ovcí v ČR snížily o 80%.³ Vývoj početních stavů ovcí uvádí graf 1.

Graf 1: Dlouhodobý vývoj početních stavů ovcí a beranů v ČR



Pramen: Bucek, 2007

Z celosvětového hlediska jsou dlouhodobě v počtu chovaných zvířat ovce na druhém místě. Podle ročenky FAO se ve světě v roce 2001 chovalo celkem přes 1 miliardu ovcí. Tradičně se největší počet ovcí chová v Asii a Africe, kde se stavy ovcí i nadále zvyšují.⁴

„Chov ovcí v ČR není rozšířen v takové míře jako v jiných Evropských státech. Od roku 1991 se v souvislosti s přechodem ekonomiky na podmínky tržního hospodaření výrazně změnil systém výrobního zaměření chovu ovcí v ČR. Výrobní

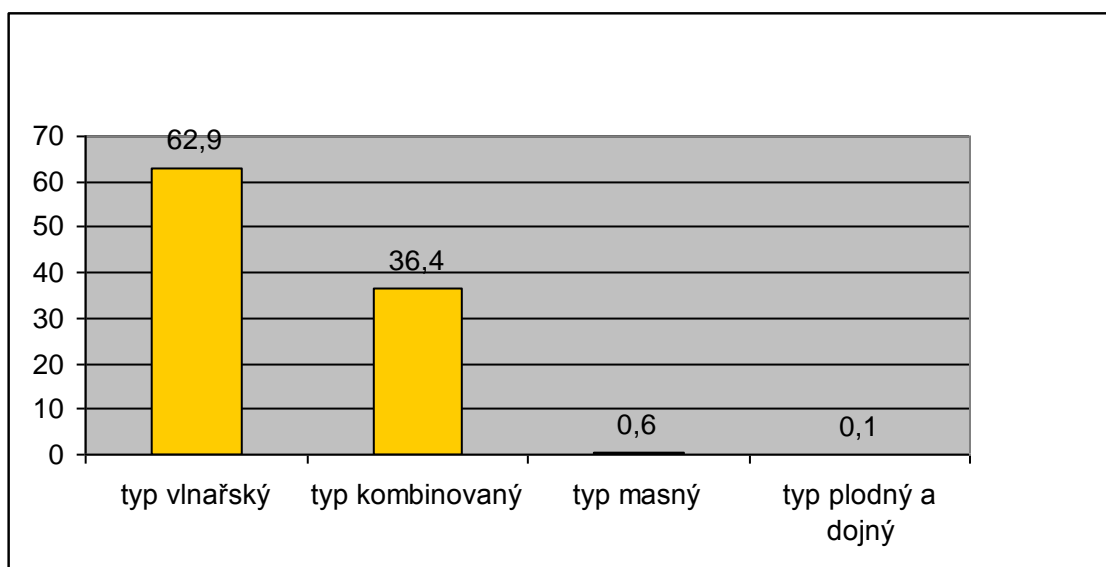
³ Horák a kol., 2007, s. 7

⁴ Horák a kol., 2007, s. 11

zaměření chovu ovcí na vlnářskou užitkovost bylo změněno a orientováno především na zvýšení plodnosti a masnou užitkovost.“⁵

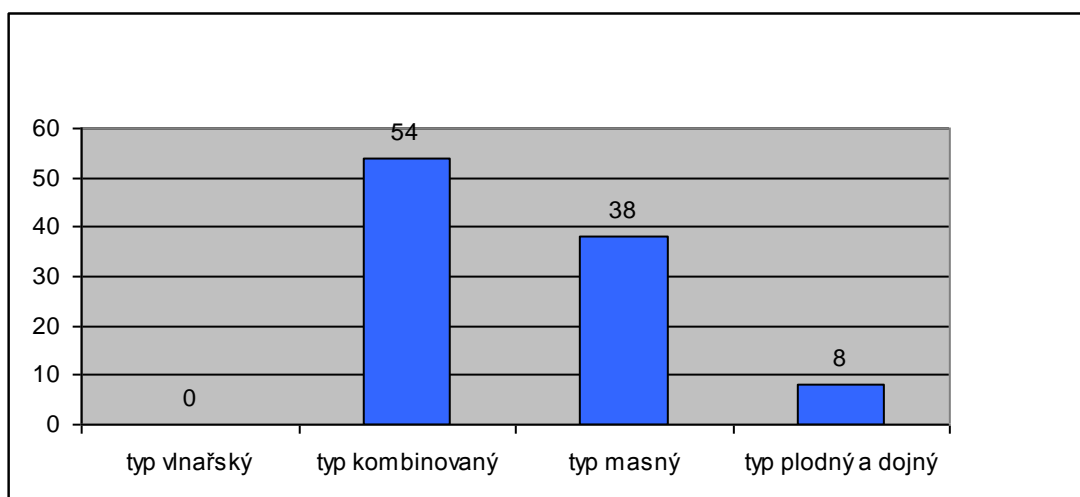
Strukturu užitkových plemen ovcí v roce 1990 uvádí graf 2 a v roce 2006 graf 3.

Graf 2: Struktura plemen ovcí chovaných v ČR v roce 1990 v %



Pramen: Štolc, Nohejlová, Štolcová, 2007

Graf 3: Struktura plemen ovcí chovaných v ČR v roce 2006 v %



Pramen: Štolc, Nohejlová, Štolcová, 2007

„Nevýhodou současného stavu je skutečnost, že převažující podíl představují chovatelé s počtem bahnic pod 10 kusů. Tato roztržitost chovu spolu s nízkými stavy

⁵ Štolc, Nohejlová, Štolcová, 2007, s. 5

ovcí má dopad na možnosti odbytu jatečných jehňat, která jsou převážně předmětem samozásobení a místního prodeje.“⁶

Početní stavy ovcí zdaleka neodpovídají počtu ovcí využitelných na rozloze trvalých travních porostů v horských a podhorských oblastech. Potenciální možnost odbytu v ČR i exportu do zemí EU zůstává nevyužita. Zatížení zemědělské půdy ovцами je stále velmi nízké a představuje k 1.4.2008 pouze 4,3 ks na 100 ha zemědělské půdy, zatímco průměr EU činí kolem 70 kusů na 100 ha.⁷

3.2 Ekonomika chovu ovcí

Zisk v zemědělském podniku se tvoří jinak, než v jiných výrobních činnostech. Tvoří se za delší časové období a dopředu není známo, jaké výsledky bude mít.

V současných podmínkách, více než kdy dříve, platí, že nechce-li farmář podlehnout konkurenci, musí zvyšovat produktivitu práce. Láska k chovu ovcí je jedna věc, ale každodenní podnikatelská realita věc druhá.

Farmář musí svými zásahy ovlivňovat proces tvorby výnosu a užitkovosti, v chovu ovcí především zvyšovat produkci jehňat, popřípadě mléka. Všechny zásahy, které chovatel ve svém stádu uskutečňuje, ale současně vytváří náklady. Výsledným ukazatelem je, stejně jako v jakémkoli jiném podniku, zisk, který představuje rozdíl mezi objemem výnosů a objemem nákladů vynaložených na dosaženou produkci. Za hlavní faktory ovlivňující ekonomické ukazatele chovu ovcí lze považovat: chované plemeno, reprodukční užitkovost, dlouhověkost bahnic, lidské zdroje, výživa a krmení, odchov a ztráty zvířat, velikost stáda, zpeněžování produkce.⁸

3.2.1 Příjmy

„Ovce patří mezi hlavní doplňková odvětví živočišné výroby.“⁹ V současné době je hlavní význam chovu ovcí v jejich mnohostranné užitkovosti. Ovce vedle hlavních produktů (maso, vlna, mléko, kůže) poskytují i vedlejší produkty (lanolin, lůj, střeva,

⁶ Štolc, Nohejlová, Štolcová, 2007, s. 7

⁷ Holá, 2008, s. 3

⁸ Horák a kol., 2007, s. 240

⁹ Horák a kol., 1999, s. 12

předžaludky, paznehty, rohy).¹⁰ Navíc se v některých případech od ovcí odebírá pravidelně krev pro výrobu sér a očkovacích látek.¹¹

Vedle hmotných produktů jsou ovce užitečné i jinak. Významným nepřímým užitekem chovu ovcí je ochrana životního prostředí, potřeba udržet osídlení venkova a tradiční kulturní ráz zemědělské krajiny.¹² Jejich hlavní výhodou je, že jsou schopné zhodnotit i pastevní plochy, které nejsou vhodné pro ostatní hospodářská zvířata, protože spásají porost níže než skot a koně.¹³

3.2.1.1 Maso

V České republice je ve všech chovech (kromě dojných stád) maso hlavní užitkovou vlastností ovcí, která rozhoduje o ekonomice chovu.¹⁴

I když je masná produkce v chovu ovcí ovlivňována více faktory, jako je růst, jatečná hodnota, výživa, technologie chovu a další, je produkce masa v rozhodující míře závislá na plodnosti bahnic a masné užitkovosti rodičovských párů.¹⁵

Ovčí maso je výživné, bohaté na bílkoviny, dobře stravitelné, má výborné chuťové vlastnosti a často se označuje jako maso dietní. Navíc se doporučuje například při onemocnění žlučníku, žaludku nebo proti skleróze.¹⁶

Spotřeba jehněčího a ovčího masa na 1 obyvatele České republiky za rok se pohybovala v roce 2007 pouze na úrovni 0,15 kg. „Důvodem je především omezená nabídka z tuzemských zdrojů v důsledku nízkých stavů ovcí, včetně rozšířené reprodukci stáda, kdy dochází k zařazování většiny vhodných jehnic do chovu, čímž se snižuje nabídka jatečných jehňat.“¹⁷

V roce 2010 je spotřeba skopového masa již na úrovni 0,25 kg na obyvatele ročně, což je však v porovnání s ostatními zeměmi EU stále nízké číslo. Při předpokládaném nárůstu početních stavů ovcí na cca 250 – 300 tisíc kusů během

¹⁰ Štolc, 2007

¹¹ Horák a kol., 1999, s. 32

¹² Horák a kol., 2007, s. 74

¹³ Bucek 2008

¹⁴ Horák a kol., 2001, s. 13

¹⁵ Pindák a Milerski, 2005

¹⁶ Štolc, Nohejlová, Štolcová, 2007, s. 13

¹⁷ Štolc, Nohejlová, Štolcová, 2007, s. 8

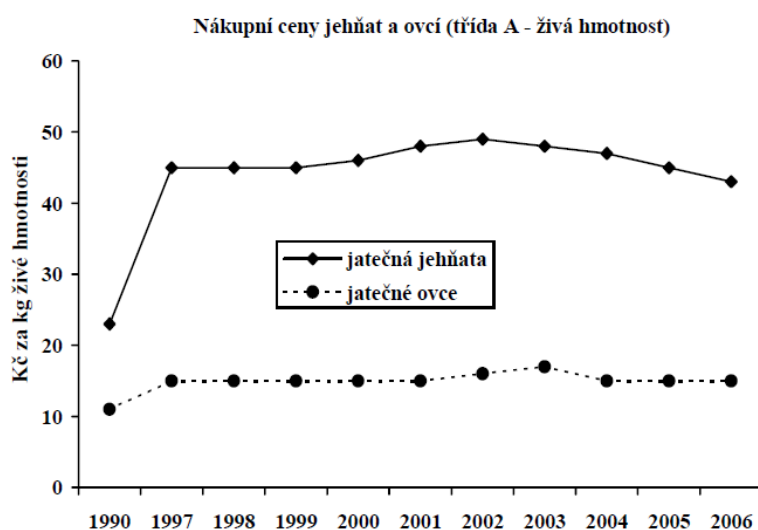
následujících 5 – 10 let lze předpokládat zvětšení tuzemské spotřeby skopového masa na cca 0,3 – 0,4 kg na obyvatele ročně.¹⁸

„Pro zajištění rentability je nutné získat každý rok od jedné bahnice dvě dobře zmasilá jehňata, která dosáhnou na pastvě za 120 dnů odchovu 32 – 35 kg.“¹⁹

V letech 2002 – 2006 postihla ceny jatečních jehňat stagnace (pokles o 6 Kč a 12,2%) a jatečních ovcí (pokles o 1 Kč a 6,3%). Ceny placené chovatelům ovcí se výrazně nezměnily. Mezi hlavní vlivy, které působily na změnu cen jatečních jehňat a ovcí, patřila sezóna, kvalita masa a poptávka spotřebitelů. Pro dosažení příznivé výkupní ceny jehňat je nutné nepřekročit hranici 40 kg živé hmotnosti (cca 16 – 18 kg jatečné hmotnosti), nad kterou dochází k poklesu výkupních cen. Cena je také ovlivněna přepravními náklady na dovoz masa ze zahraničí.²⁰

Vývoj cen jatečních jehňat je uveden v grafu 4.

Graf 4: Nákupní ceny jehňat a ovcí (třída A – živá hmotnost)



Zdroj: Bucek, 2006

¹⁸ Holá, 2010, s. 3

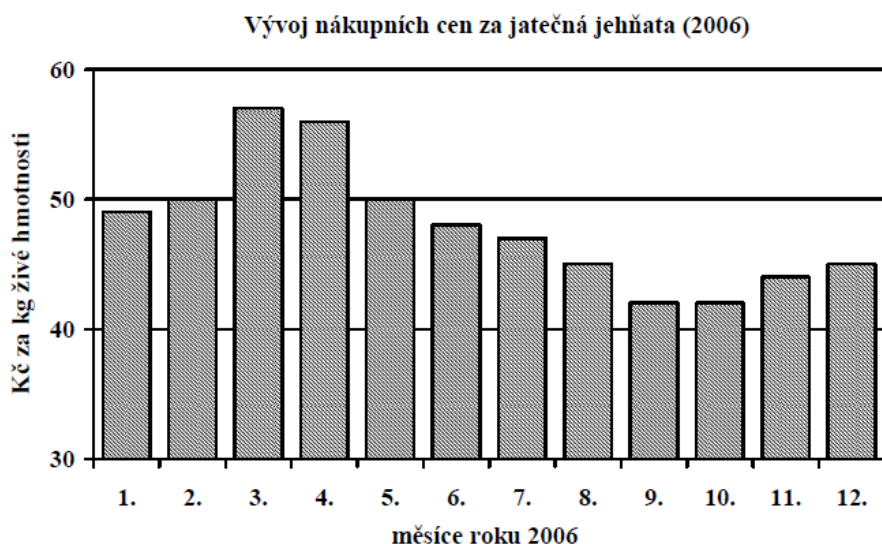
¹⁹ Bucek, 2006, s. 24

²⁰ Bucek, 2006, s. 20

Země EU jsou v produkci ovčího a koziho masa soběstační jen ze 78%. Ceny za jehněčí maso se v rámci EU vyvíjejí příznivě, v roce 1998 byla průměrná cena za 1 kg 3,29 EUR, v roce 2002 již 4,1 EUR.²¹

Z níže uvedeného grafu 5 je patrné významné kolísání nákupních cen v průběhu roku 2006. Nejvyšší ceny byly dosahovány v období Velikonoc a mimo toto období dosahují nižší úrovně (95 Kč za kg jatečné hmotnosti u jehňat v období Velikonoc a 80 Kč mimo sezónu, 60 Kč za kg jatečné hmotnosti u ovcí v průběhu Velikonoc a 40 Kč za kg jatečné hmotnosti mimo sezónu.) Stejný trend je vykazován i u beranů.²²

Graf 5: Vývoj nákupních cen za jatečná jehňata (2006)



Zdroj: Bucek, 2006

Pro zlepšení postavení jehněčího masa na trhu a dosažení příznivějších cen bude nezbytné zlepšit marketing chovu ovcí, povědomí spotřebitelů o kuchyňské úpravě jehněčího masa, zavést prodej výrobků z jehněčího masa a využívat vhodná plemena nebo kombinaci křížením pro produkci jehněčího masa.²³

²¹ Horák a kol., 2007, s. 13

²² Bucek, 2006, s. 20

²³ Bucek, 2004

3.2.1.2 Vlna

Produkce vlny patřila vždy mezi nejdůležitější užitkové vlastnosti ovcí. Ovčí vlna se vyznačuje řadou specifických fyzikálních a mechanických vlastností. Pro svou zvláštní strukturu a malou tepelnou vodivost keratinu je vlna nejteplejším vláknem pro lidské ošacení.²⁴

„V současné době se domácí vlna zpracovává do prošíváných přikrývek, polštářů a ložních podložek, z dodané vlny se vyrábějí pletací příze a vlněné výrobky.²⁵ Navíc se v posledních letech začíná vlna využívat také ve stavebnictví jako výborný izolační materiál.²⁶

V našich podmínkách, stejně jako jinde v zemích Střední a Východní Evropy, hraje produkce vlny a kůží malou roli. Významnými producenty kůží jsou Maďarsko, Albánie, Rumunsko, Bulharsko a Lotyšsko.²⁷

„Princip finalizace vlny je běžný např. v Rakousku a Bavorsku. Např. v Rakousku se 1 kg potní vlny prodává za 0,8 – 1,2 euro, 1 kg vyprané vlny má hodnotu okolo 5,6 – 5,8 euro, za 1 kg spředení se platí 14 – 15 euro, 1 kg pletací příze se prodává za 30 – 40 euro a jeden pánský sportovní svetr (0,6 kg vlny) stojí okolo 100 – 150 euro. Těmto formám finalizace ovčí vlny by drobní chovatelé měli věnovat postupně zvýšenou pozornost i u nás.“²⁸

3.2.1.3 Mléko

„Ovčí mléko je vodnatá, bílá nebo lehce nažloutlá kapalina s mírně natrpklou chutí. Složením se ovčí mléko značně liší od mléka kravského. Obsahuje průměrně 5,5% bílkovin, 7% tuku, 5% cukru a 0,9% popelovin. Vzhledem k vysokému obsahu tuku a bílkovin je výživná hodnota ovčího mléka téměř 2krát vyšší než mléka kravského. Ovčí mléko je bohatší na vitaminy skupiny B.“²⁹

²⁴ Štolc, Nohejlová, Štolcová, 2007, s. 20

²⁵ Horák a kol., 2007, s. 66

²⁶ Horák a kol., 2007, s. 57

²⁷ Bucek, 2006, s. 15

²⁸ Horák a kol., 2007, s. 66

²⁹ Štolc, Nohejlová, Štolcová, 2007, s. 31

Z celosvětového objemu tržní produkce mléka tvoří ovčí mléko jen 1,3%. Největším producentem ovčího mléka je Asie - 41,9%, Evropa produkuje 36,6%, Afrika 21,1% a Jižní Amerika jen 0,4%.³⁰

Ovčí mléko se využívá pouze k výrobě sýrů. Na 1 kg přírůstku jehněte je třeba asi 5 kg mléka, což je i přibližná potřeba na výrobu 1 kg hrudkového sýru, který si chovatel vyrábí sám a který je pak základem pro zpracování dalších sýrů.³¹ Příkladem ovčích sýrů zpracovaných z hrudkovitého sýra je brynza, parenica, rokfór, member aj.³²

V roce 2003 byla cena hrudkového sýra 110 – 140 Kč za kg, proto je dojení pro chovatele ekonomicky velmi zajímavé. U tohoto produktu navíc nehrozí ani perspektivně nadprodukce. Zajímavé je, že podle norem EU je možné jako ovčí sýr deklarovat i výrobky ze smíšeného mléka (s kravským), ve kterých je ovčí mléko zastoupeno jen 30%. Význam ovčího mléka se pravděpodobně zvýší po zavedení kvót na kravské mléko.³³

Nejvýznamnějšími producenty ovčího mléka jsou Evropa a Asie. Produkce ovčího mléka má v porovnání s produkcemi mléka od jiných hospodářských zvířat menší význam.³⁴

3.2.1.4 Kůže

„Kůže ovcí a jehňat je trvanlivá a snadno zpracovatelná. Velikost ovčích kůží dosahuje cca 80 – 90 dm², jehnětin do 80 dm².³⁵

Všechna plemena ovcí chovaná v České republice mohou poskytovat kůže vhodné pro kožešnické zpracování. Podle charakteru a další použitelnosti dělíme ovčí kůže do tří skupin: kožichové, kožešinové a koželužské.³⁶

„Kůže kožichové se používají k výrobě výrobků s vlasem (vlnou) dovnitř a řemenem (škárou) ven, vhodné jsou především kůže polojemnovlnných až hrubovlnných plemen. Typickým představitelem kožichových ovcí je romanovská ovce.

³⁰ Horák a kol., 2007, s. 12

³¹ Horák a kol., 2007, s. 68

³² Horák a kol., 2007, s. 70

³³ Horák a kol., 2007, s. 71

³⁴ Bucek, 2006, s. 13

³⁵ Bucek, 2006, s. 22

³⁶ Štolc, Nohejlová, Štolcová, 2007, s. 36

Kůže kožešinové se upravují vlasem ven- U nás se získávají zejména z merinek a polojemnovlnných ovcí. Nejvyšší kožušina – perzián – se získává z jehnat karakulského plemene. Požaduje se pevný uzavřený závitok válečkovitého tvaru, který lze získat z jehnat nejpozději do 3 dnů po narození. Perzián se hodnotí podle „věku plodu“ (již od 115 dne březosti), vlasového pokryvu, tvaru kadeří a barvy.

Kůže koželužské mají krátkou vlnu (do 1,5 cm) nebo byly poškozeny. Slouží k výrobě galantního zboží.“³⁷

V zásobování ovčích kůží byla Česká republika tradičně soběstačná jen z 10%. I přes klesající dovoz se v roce 1998 do ČR dovezlo přes 19 tisíc tun surových jehnic a skopovic, díky čemuž je odbyt tohoto produktu z vlastní produkce trvale zajištěn. Do prodeje mohou přijít i kůže z domácích porážek. Cena usušených i vyčiněných kůží se mění, vhodný je i přímý prodej vyčiněných kůží chovatelem.³⁸

Produkce kůže je samozřejmě závislá na stavech zvířat a je vedlejším produktem produkce masa. Nejvyšší stavy ovcí jsou v Asii, která také produkuje nejvíce kůží. Vedle Asie je významným producentem kůží Evropa. Ovčí kůže jsou významným exportním zbožím v Oceánii a Jižní Americe.³⁹

3.2.2 Výdaje

3.2.2.1 Krmení

Krmení tvoří asi 65% nákladů v chovu ovcí a je jedním z rozhodujících faktorů. Ovce patří ke skromným zvířatům, během roku efektivně využívají objemná krmiva i s nižší koncentrací živin. Zvládnou dobře trávit i balastní krmiva. Je však třeba krmit vyrovnanými krmnými dávkami. Základem krmiva je pastevní porost, který je neekonomičtější způsobem krmení. Ovce může denně přijmout 6 – 8 kg pastevního porostu a lze počítat se zatížením 10 – 20 bahnic na ha pastvy.⁴⁰

Přirozeným základním objemným krmivem pro ovce je seno, které je důležité zejména pro zimní období a období bahnění. Kvalitní seno je důležitým zdrojem sušiny a strukturální vlákniny nezbytné pro zdraví bachelu ovcí, má vysoký obsah vitamínů A,

³⁷ Horák a kol., 2007, s 71 - 72

³⁸ Horák a kol., 2007, s. 73

³⁹ Bucek, 2006, s. 13

⁴⁰ Horák a kol., 2007, s. 186

D a E a kostitvorných prvků jako je vápník a fosfor.⁴¹ V současnosti se začíná úspěšně aplikovat podávání sena bez omezení, což odpovídá denní spotřebě 3 – 5 kg na kus.

Ovce je možné krmit krmnou slámou, která slouží k dosycení ovcí. Krmnou slámu mají mít ovce při stájovém krmení stále k dispozici a nezkrmené zbytky se používají na podestýlku. Dalším významným zdrojem živin je siláž, kterou lze částečně snížit spotřebu sena.

Jadrná krmiva doplňují živiny v krmné dávce. Patří mezi ně šroty všech zrnin a také extrahované šroty. Je vhodné je přidávat do krmné směsi zvláště při krmení vysokobřezích bahnic a bahnic v laktaci, kdy je zpravidla denní dávka 0,4 – 0,5 kg jadrných krmiv, u bahnic s dvojčaty se doporučuje minimální dávka 0,5 kg jádra.⁴²

Ovce se krmí většinou dávkovaně. Objemná krmiva se zkrmují z jeslí, jádro se zakládá jehňatům do krmítek v příkrmišti a kusová sůl se umísťuje do závěsu košů asi 0,6 m nad podestýlkou.⁴³

3.2.2.2 Voda

Voda se v organismu zvířat podílí na všech životních procesech. Zvířata hradí potřebu vody exogenními zdroji, čímž se myslí pitná voda a voda obsažená v krmivech a endogenními zdroji, což je oxidační voda. Potřeba vody záleží na druhu a individualitě zvířete, druhu krmiva a způsobu krmení, na klimatických podmínkách, na chovném zaměření zvířete, na jeho věku a kondici. V průměru spotřebuje ovce 2-3 l. na 1 kg přijaté sušiny krmiva.⁴⁴

Ovce na pastvě raději pijí tekoucí vodu než stojatou. Potoky a další přirozená napájecí místa však musí být zpevněna. Napájet je možné také z koryt nebo z mobilních napáječek. Dospělá ovce při pastevním způsobu výživy spotřebuje denně 1 – 3 l vody.⁴⁵

Ve stáji stačí jedna napáječka k napájení 10 beranů nebo 40 ovcí. Vhodné jsou jak miskové, tak i hubičkové žlaby. V případě použití napájecích žlabů lze na 1 m žlabu počítat s napájením 20 – 30 ovcí.⁴⁶

⁴¹ Horák a kol., 2007, s. 161

⁴² Horák a kol., 2007, s. 186 - 187

⁴³ Horák a kol., 2007, s. 214

⁴⁴ Horák a kol., 2007, s. 182

⁴⁵ Horák a kol., 2007, s. 201

3.2.2.3 Ustájení

Ustájovací prostory pro ovce by měly být levné, funkční a univerzální, aby se daly využít celoročně. Těmto požadavkům nejlépe vyhovují dřevěné stavby. Stáje musí mít odpovídající mikroklima, především musí být suché a bez průvanu.

Důležitým faktorem ovlivňujícím technologii chovu je podestýlka. Nejvhodnější je ustájení na hluboké podestýlce, dá se však provozovat i bezstelivový provoz.⁴⁷

Kapacita má být volena tak, aby na bahnici s jehnětem po odstavu a berana připadlo 4,5 m³ vzdušného prostoru, pro ostatní kategorie 3,0 m³. Osvětlení stáje je nejvhodnější přirozené, plocha oken k podlahové ploše ovčína by měla být v poměru 1:20.

Je důležité dodržovat optimální mikroklimatické podmínky: teplota vzduchu ve smíšeném stádě 8 - 10°C, vlhkost 60 – 80%, proudění vzduchu při větrání v zimě 0,25 m za s.⁴⁸

K vnitřnímu zařízení ovčína se řadí vybavení pro krmení (jesle, koryta, krmné žlaby, koše na sůl), napájení (napájecí žlaby, napáječky), bahnění (porodní kotce), stříž (stříhací lavice, třídící stůl) atd.

Mezi vnější zařízení stáje by měl patřit zpevněný oplocený výběh, jeho plocha by měla odpovídat velikosti ovčína. Chovný beran má mít k dispozici výběh minimálně 2 m² a bahnice 1 m². V dojných stádech se musí počítat s místem pro dojení a prostorami pro hygienické zpracování nadojeného mléka. Dále je potřeba zajistit skladovací prostory na uskladnění krmiv. K zajištění zimního krmení senem a slámou na bahnici s jehnětem do odstavu je skladovací plocha 2,8 m³, na jehnici a ročku 1,5 m³. K uskladnění siláže je třeba na jednu ovci počítat s 1 m³ a na jadrná krmiva 0,3 m³.⁴⁹

3.3 Ekologické zemědělství

Pojem ekologické, neboli alternativní zemědělství je společným názvem pro mnoho směrů a metod. Společným rysem těchto biologicky a ekologicky vyvážených agrosystémů trvalého charakteru je mimo jiné to, že se v nich nepoužívají průmyslová

⁴⁶ Horák a kol., 2007, s. 214

⁴⁷ Horák a kol., 2007, s. 209

⁴⁸ Horák a kol., 2007, s. 211 - 213

⁴⁹ Horák a kol., 2007, s. 214 - 217

hnojiva a syntetické pesticidy. Charakteristická je také snaha využívat především lokální a obnovitelné přírodní zdroje.⁵⁰

Ekologický chov zvířat se provozuje ve vztahu k půdě, zvířata se mohou krmit pouze ekologicky vyprodukovanými krmivy (maximální podíl konvenčních krmiv na ročním příjmu krmiva může být 10%), proto jsou zvířata na ekologických farmách krmena převážně z produkce vlastního ekologického podniku.⁵¹

„Ekologické zemědělství se řídí zvláštními zákony a vyhláškami, musí respektovat Nařízení rady (EHS). Tato nařízení mění konvenční formy hospodaření a zásadně ovlivňují i chov hospodářských zvířat.“⁵²

„Jedním z cílů ekologického zemědělství je znovuobjevení etiky chovu hospodářských zvířat.“⁵³ Celkově ekologické zemědělství vychází vstříc zvířatům, ta nesmí být uvázána, ustájovací plocha stáje má zvířatům zaručit pohodlí a dobré životní podmínky. Minimálně polovina plochy podlahy stájí musí mít pevný povrch, nikoli rošty, plocha pro ležení a odpočinek musí být vybavena dostatečným množstvím suché podestýlky. Celoroční volný pastevní chov je možný jen u velmi odolných zvířat při dodržení požadované plochy, přístup na pastvu nebo do výběhu by však měla mít všechna zvířata.⁵⁴ „Základním pravidlem je, že zvíře prožívá celý svůj život na jedné farmě.“⁵⁵

V ekologickém zemědělství je chov zvířat integrovanou částí hospodářství a jedním z hlavních faktorů, který doplňuje a posiluje celý zemědělský systém. Z mnoha důvodů se dává přednost méně intenzivním a méně specializovaným formám produkce.⁵⁶

Cílem je spíše kvalita, než kvantita výroby. Jsou omezeny přípravky na ochranu rostlin i veterinární přípravky a je zakázáno používat léky na podporu růstu a užitkovosti.⁵⁷

⁵⁰ Petr, Dlouhý a kol., 1992, s. 224

⁵¹ Horák a kol., 2007, s. 263

⁵² Horák a kol., 2007, s. 262

⁵³ Petr, Dlouhý a kol., 1992, s. 210

⁵⁴ Horák a kol., 2007, s. 263

⁵⁵ Petr, Dlouhý a kol., 1992, s. 261

⁵⁶ Petr, Dlouhý a kol., 1992, s. 259

⁵⁷ Horák a kol., 2007, s. 263

„Produkce v ekologickém zemědělství se snižuje, proto je tato činnost ekonomicky stimulována dotacemi na ošetřování travních porostů, zatravňování orné půdy, tvorbu travnatých pásů na svažitéch zemích...“⁵⁸

3.3.1 Vývoj ekologického zemědělství

Ekologické zemědělství je v Evropě i v České republice uznávanou metodou, která je dokonce přesně definována zákonem. Pouze ekologičtí zemědělci mohou své produkty (suroviny i potraviny) označovat jako BIO či EKO. Jejich hospodaření se sice musí kompenzovat dotacemi, avšak kromě spotřebitelů, ekonomů a politiků tento způsob hospodaření uznávají i vědci.

Vytvoření metod ekologického zemědělství, kterému se v České republice před rokem 1990 říkalo také alternativní či organické, bylo motivováno v minulém století zejména negativy tehdejšího zprůmyslněného zemědělství, které začalo poškozovat přírodu, špatně zacházelo s chovanými zvířaty, snižovalo kvalitu potravin, ohrožovalo sociální jistoty rolníků a zdraví populace.⁵⁹

Průkopníci ekologického zemědělství zareagovali na tehdejší negativní vývoj v zemědělství a z předběžné opatrnosti odmítli nové metody hospodaření. Vědomě začali hospodařit jinak – alternativně. Často šlo o nadšence z měst, kteří začali hospodařit velmi jednoduchým způsobem. Na stranu nadšenců se přidali i někteří vědci a známé osobnosti. Kombinace ekonomických a idealistických důvodů motivovala v 70. letech k přechodu na ekologické zemědělství i tradiční zemědělské rodiny.⁶⁰

„V Československu byly první důležitější zmínky o ekologickém zemědělství publikovány teprve na sklonku socialistické éry, to je v letech 1985 – 1987. Šlo pouze o jednoduché zprávy, které přetiskovaly odborné časopisy – mezi odbornou veřejností však neměly často žádnou odezvu, popřípadě měly odezvu negativní. Na druhé straně zde byli spotřebitelé, kteří se začali více zajímat o svůj zdravotní stav.“⁶¹

Klíčové tedy bylo navázání kontaktů se spotřebiteli, kteří by byli ochotni zaplatit za biopotraviny vyšší cenu. Nadprodukce potravin ve vyspělých zemích a pokrok

⁵⁸ Horák a kol., 2007, s. 264

⁵⁹ Šarapatka, Urban a kol., 2006, s. 13

⁶⁰ Šarapatka, Urban a kol., 2006, s. 15

⁶¹ Šarapatka, Urban a kol., 2006, s. 41

v uznání ekologického zemědělství přinesly nové důvody, proč začali zemědělci měnit svůj způsob hospodaření na ekologický. Jsou to zejména důvody ekonomické – zvýšená poptávka po biopotravinách a dotace.

Nejbouřlivější nárůst ploch a rozvoj trhu s bioprodukty zaznamenalo ekologické zemědělství v Evropě i České republice ve druhé polovině devadesátých let minulého století.⁶²

První finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků byly v České republice uvolněny již v roce 1990. Dotace pokračovaly až do roku 1992 a byly zřejmě hlavním důvodem nárůstu ploch až na cca 15 tis. ha. Rozhodnutí Ministerstva Zemědělství zrušit dotace způsobilo v letech 1993 – 1996 stagnaci ploch, ale zároveň mělo pozitivní vliv na kvalitativní rozvoj ekologického zemědělství.

Státní podpora pro ekologické zemědělství byla obnovena v roce 1998 a až do roku 2003 byla poskytována na základě nařízení vlády, kterým se stanovily podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství.

Od roku 2004 do roku 2006 byly podmínky upraveny dokumentem, který byl zpracován již dle pravidel EU čímž byla zemědělcům zajištěna podpora i po vstupu ČR do EU.

V současnosti je ekologické zemědělství zajišťováno programovým dokumentem „Program rozvoje venkova 2007 – 2013“. Nově od roku 2007 mohou subjekty zaregistrované v ekologickém zemědělství čerpat finanční prostředky také z národních dotací.⁶³ V rámci výše zmíněného programu jsou ekologičtí zemědělci podporováni jak v rámci agroenvironmentálních opatření v Ose II platbami na plochu zařazenou do ekologického zemědělství, tak formou bodového zvýhodnění při hodnocení investičních projektů (Osa I a III).

„Zejména díky dotačním stimulům počet ekologických zemědělců dynamicky narůstá. K 20. 8. 2010 jich hospodařilo již 3 494, a to na výměře téměř 450 000 ha, což představuje podíl 10,42% z celkové výměry zemědělské půdy. Výměra orné půdy se v poslední době stabilně zvyšuje až na současných 55 000 ha, vzrůstá výměra vinic a sadů v ekologickém zemědělství a v režimu ekologického zemědělství jsou registrovány

⁶² Šarapatka, Urban a kol., 2006, s. 17

⁶³ Bioinstitut, o.p.s. ve spolupráci s autory www.bioinstitut.cz, 2010, s. 24

první chmelnice. Ve struktuře užití půdy v ekologickém zemědělství nadále převažují travní porosty, které v současné době představují zhruba třetinu všech travních porostů v ČR.⁶⁴ Vývoj ekologického zemědělství v letech 1990 - 2009 uvádí tabulka č. 1.

Tabulka č. 1: Vývoj výměry celkové plochy a počtu farem v ekologickém zemědělství

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková plocha v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna v počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna celkové plochy v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1991	132	17 507	0,41	-	-
1992	135	15 371	0,36	2,3	- 12,2
1993	141	15 667	0,37	4,4	1,9
1994	187	15 818	0,37	32,6	1,0
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
1996	182	17 022	0,40	0,6	13,6
1997	211	20 239	0,47	15,9	18,9
1998	348	71 621	1,62	64,9	253,9
1999	473	110 756	2,58	35,9	54,6
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2001	654	218 114	5,09	16,2	31,5
2002	721	235 136	5,50	10,2	7,9
2003	810	254 995	5,97	12,3	8,4
2004	836	263 299	6,16	3,2	3,3
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2006	963	281 535	6,61	16,2	10,4
2007	1 318	312 890	7,35	36,9	11,1
2008	1 946	341 632	8,04	47,6	9,2
2009	2 689	398 407	9,38	38,2	16,6

Zdroj: MZE (údaje k 31. 12. daného roku) zpracoval ÚZEI

(Pramen: Bioinstitut, o.p.s. ve spolupráci s autory www.bioinstitut.cz, 2010, s. 4)

„Dodržování zásad ekologického hospodaření a kontrolní činnosti spojené s vydáním osvědčení o původu bioproduktu, biopotraviny nebo ostatního bioproduktu

⁶⁴ Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011-2015, s. 2

provádějí v ČR v současné době, na základě pověření MZe, tři soukromé kontrolní subjekty (KEZ o.p.s., ABCERT AG, organizační složka a Biokont CZ, s.r.o.) a nově také státní kontrolní orgán – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ). Tato organizace zajišťuje úřední kontrolu dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č.882/2004 o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat.“⁶⁵

3.3.2 Ekologický chov u ovcí

Podíl na celkových stavech zvířat v ČR ukazuje, že největší zastoupení v ekologickém chovu má chov ovcí - téměř třetina ovcí je chována ekologicky.⁶⁶

„Ekologické zemědělství je bytostně spjata s půdou, především v podhorské a horské oblasti, kde je velký podíl luk a pastvin. Produkci z nich mohou nejehospodárněji využívat pouze přežvýkavci, proto jsou to hlavní oblasti chovu ovcí u nás.“⁶⁷

Ovce a kozy se vyznačují všestrannou užitkovostí, včetně vhodnosti pro mimo produkční využití, zvláště v méně příznivých oblastech. Ekologický chov ovcí je založen na pastevních chovech s menší intenzitou vypásání, přitom se využijí efektivně i porosty nevhodné pro skot. Chov ovcí a koz je mnohem méně závislý na koncentrovaných krmivech (zrniny) než chovy u skotu, drůbeže nebo prasat. Zařazení ovcí do společné pastvy se skotem může zvýšit objem vyprodukovaného masa až od 20%. Specifické pastevní projevy ovcí a koz (spektrum spásaných druhů, způsob pastvy) zvyšují diverzitu celého ekosystému.⁶⁸

„Produkce zelené hmoty je na pastvinách 2-3x levnější oproti jednoletým pícninám. Proto je řada zemědělských podniků – farem s chovem ovcí a koz –

⁶⁵ Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011-2015, s. 12

⁶⁶ Bioinstitut, o.p.s. ve spolupráci s autory www.bioinstitut.cz, 2010, s. 15

⁶⁷ Horák a kol., 2007, s. 261

⁶⁸ Šarapatka, Urban a kol., 2006, s. 377

zaregistrována jako ekologický provoz a má osvědčení o produkci BIOpotravin nebo EKO-potravin.“⁶⁹

V současné době se u nás praktikují téměř výlučně extenzivní způsoby chovu ovcí, s minimalizací vstupů, nebo dokonce s minimalizací péče. Podstatou těchto způsobů je cílená tvorba stáda selekcí na snadnost porodů, dobré mateřské schopnosti, mléčnost, dobré pastevní schopnosti (selekcce na parazitární odolnost a na kulhání zatím bohužel přináší jen slabý pokrok).

Ekologický chov může být však také vysoce intenzivní, vyžadující vysoké vstupy energií, prostředků a práce. Je pak založen na setých a případně i zavlažovaných pastevních porostech s vysokým zastoupením jetelovin, s vlastní produkcí jaderných krmiv a slámy a s osevním postupem umožňujícím intenzivní obnovu pastevních ploch.

70

3.3.3 Ekonomika ekologického chovu

Zemědělský podnik v rámci ekologického zemědělství je hospodářskou jednotkou, od které se očekává, že bude také ekonomicky životaschopná.

Konverze konvenčního podniku na ekologický je složitý proces. Jedná se o inovace celého systému a produkčních metod. Farma se zpravidla orientuje na jiné trhy a výstupy produkce se mění. Takováto změna přináší zejména v prvních letech po začátku konverze snížení výnosů a často i chyby zemědělce, který se novému systému hospodaření teprve učí. Zejména snížení výnosů je zpravidla značné, neboť výnosy se sice v dalším období zvyšují, avšak obvykle ne již do původní úrovně.⁷¹

„K posouzení ekonomické výkonnosti ekofarem je sledován vývoj podílu ziskových ekofarem na jejich celkovém počtu. Všechny subjekty v šetření jsou dotazovány na jejich hospodářský výsledek v předchozím roce (tj. v šetření 2009 na výsledek z roku 2008), ať už hospodařily ekologicky, nebo ještě konvenčně.

Pokud se zaměříme na ekonomiku ekologicky hospodařících farem (tj. vyloučíme odpovědi farem registrovaných až po roce 2008) zůstává z celkového počtu

⁶⁹ Horák a kol., 2007, s. 261

⁷⁰ Šarapatka, Urban a kol., 2006, s. 377

⁷¹ (Šarapatka, Urban a kol., 2006, s. 441)

2 739 respondentů cca 1 788 ekofarem, z nichž 90% uvedlo, že jejich HV byl kladný, záporný výsledek uvedlo 9,6% ekofarem (tj. 172 subjektů) a 7 subjektů tuto otázku odmítlo vyplnit.“

„Z podrobnější analýzy však vychází, že ke ztrátovějším podnikům patří ve větší poměru ekofarmy zaměřující se na pěstování trvalých kultur.“⁷²

⁷² (Bioinstitut, o.p.s. ve spolupráci s autory www.bioinstitut.cz, 2010, s. 10)

4 Vlastní práce

4.1 Farma Koclířov

4.1.1 Historie farmy

Majitelé farmy začali hospodařit v roce 1994, původně na Hané s výměrou cca 6 ha. Tato farma byla zaměřená převážně na chov koz, ovce chovali pouze v malé míře. Kromě krmných plodin pěstovali také konzumní brambory, mrkev a česnek. Od počátku byla farma ekologická – rodiče majitele farmy byli zakládajícími členy svazu PRO-BIO.

Postupně vybudovali malou zpracovnu kozího sýra, kterou jim v roce 2002 oficiálně schválili s možností dodávek výrobků do obchodní sítě. V té době měli 30 koz a cca 20 ovcí a vypásali s nimi areál vysílače u Prostějova. Jeden z majitelů k tomu ještě jezdil do zaměstnání – farma takového rozsahu by celou rodinu neuživila.

Kvůli vyhrocujícím se vztahům se sousedy a aby mohli začít hospodařit na větší výměře, přesunuli farmu do Koclířova, kde fungují od roku 2004 a rodina se tam přestěhovala v roce 2005. Zde obhospodařují cca 150 ha travních porostů, na kterých chovají stádo zhruba 350 bahnic (+ berani a mladé jehničky, takže dohromady je ve stavu přes 400 ks) plemen Suffolk, Merinolandschaf a ovce Olkuská. Kozy byly nuceni omezit a nová zpracovna mléka je zatím ve fázi projektu.

V loňském roce získali dotace na mladého zemědělce a z tohoto důvodu farmu rozdělili. Pánovi zůstaly ovce a většina výměry, paní si nechala kozy, Olkuská ovce a cca 9 ha půdy. Z této dotace chtějí vybudovat novou zpracovnu na mléko a do budoucna by rádi vyráběli kozí i ovčí sýry.

V momentě realizace této zpracovny pravděpodobně naroste počet dojených zvířat, ať už koz nebo ovcí. Manželé se navíc snaží o zvýšení úrodnosti pastvin a luk za účelem větší intenzity chovu a vyšší zatížení na plochu.

4.1.2 Vnitřní struktura podniku

Na farmě od začátku pracují její majitelé, kteří jsou oba zemědělský inženýři. Pán je původně mechanizátor, paní agronom-vodohospodář. Postupně se přetransformovali

na ovčáctví, paní navíc absolvovala několik kurzů zaměřených na zpracování mléka a výrobu sýrů. Kromě rodiny majitelů (manželů a tří dětí, které pomáhají dle svých možností) pracují v současnosti na farmě ještě dva zaměstnanci. Mladšímu z nich je 22 let, vyučil se v oboru kuchař-číšník, v loňském roce si v rámci rekvalifikace dodělal řidičský průkaz na traktor a zemědělský kurz na SZeŠ v Lanškrouně. Zastává téměř jakoukoli práci na farmě (poklizení zvířat, senoseče...), je velice spolehlivý, pracuje samostatně, dají se mu svěřit zvířata i veškerá zemědělská technika. Staršímu zaměstnanci je 54 let, je vyučený, bohužel značně nesamostatný, vhodný pouze na pomocné práce a v brzké době jeho pracovní poměr na farmě skončí. Oba mají hrubou měsíční mzdu 20 000,-. V případě, že se jim podaří zrealizovat výrobu sýrů, budou schopni zaměstnávat ještě někoho při této činnosti. Kromě toho ještě platí účetní, za zpracování jejich účetnictví.

4.1.3 Výdaje

Ovce jsou chovány celoročně bez ustájení, na stáj se dostanou pouze v případě, že se u nich musí pohlídat nějaký problém. Díky tomu nejsou na ustájení potřeba nijak zvlášť velké výdaje, jak na samotnou údržbu stavby, tak i na podestýlku.

V zimním období jsou ovce krmeny senem a v menší míře travní senáží, k tomu mají celoročně minerální liz. Jadrná krmiva dostávají pouze ovce s větším počtem jehňat - romanovky, olkuské ovce, tak aby energeticky ustály konec gravidity a laktaci. Tímto

způsobem může stádo fungovat jen v případě jarního bahnění. Jehňata se rodí do "zeleného", mladá tráva je dostatečně výživná, aby měly bahnice s jehňaty vše, co potřebují. Přibližné roční náklady na krmení jsou - výrobní cena balíku sena 200,-Kč, senáže 400,- Kč s tím že na sezónu potřebují cca 1 000 balíků sena a asi 150 senáže.

Veterinární péče je ročně stojí cca 80 000,- Kč (včetně odčervování a ošetřování paznehtů). Stříhání ovcí stojí 40,-Kč/ks - stříhá se kolem 400 kusů.

4.1.4 Příjmy

Z velké části jsou farmáři závislí na dotacích, jejich dalším příjmem je prodej jatečných jehňat, kterých prodají ročně přibližně 250 - 300 ks, cena jatečných jehňat se pohybuje v rozmezí 1,6 - 1,8 EUR za kg živé váhy (většina jehňat jde na vývoz). Dále prodávají chovné jehničky, ročně přibližně 50 - 100 ks, v ceně za 2000,- Kč kus. Vyřazené ovce určené k porážce prodávají zhruba za 800 - 1000,- Kč za kus. Dva roky si přivydělávali vypásáním rezervace, což je ale příjem závislý na financích ochranářů, jestli jsou schopni tuto službu zaplatit. Další vedlejší příjmy jsou zanedbatelné, občas prodají štěňata pasteveckých psů, jindy poskytnou nějaké služby s traktorem pro obec.

4.1.5 Ekologické zemědělství

Ekologickému zemědělství se věnují převážně z přesvědčení. Hospodařili ekologicky ještě předtím, než se začaly vydávat dotace. Je však otázkou, jak by jejich hospodaření vypadalo bez nich, tvoří totiž přibližně 80% jejich příjmů. Za celou dobu hospodaření činily získané dotace cca 1,9mil.Kč.

Majitelky farmy byla dotázána na její názor na ekologické zemědělství, zde je uvedena její odpověď:

„Pokud se bere vážně, je vše v pořádku. Vadí mi, pokud se někdo hlásí k eko zemědělství jen proto, aby pobral dotace a jinak hospodaří podivně. A taky mi vadí, když se někdo ohání pravidly ekologického hospodaření a nestará se pořádně o zvířata (odčervování, ošetřování paznehtů a pod.) Další, co mi vadí, je dovoz tzv. biopotravin ze zahraničí. U nás je kontrola eko zemědělství celkem důsledná, ale jaká je kontrola v zemích třetího světa? Problém eko zemědělství u nás je také v tom, že je málo produktů - orná půda v eko režimu, pěstování ovoce, zeleniny a polních plodin je dost náročné a nijak zvlášť se nevyplácí, spousta biopodniků funguje jen na trvalých travních porostech. S produkcí masa v biokvalitě je to ještě horší, protože i když vychováme jakýkoliv dobytek podle všech zásad ekozemědělství, stejně nakonec skončí na konvenčních jatkách. Domácí porážky a domácí zpracování masa je díky veterinárním předpisům dost komplikované.“

4.1.6 Finanční analýza

Od majitelů farmy byly dodány za účelem sepsání této bakalářské práce jejich hospodářské výsledky v letech 2006 - 2010. Tyto hospodářské výsledky jsou uvedeny jako příloha číslo 1 a byla z nich vytvořena finanční analýza podle několika vybraných ukazatelů. Vývoj majetkových položek je uveden v tabulce č. 2 a vývoj příjmů a výdajů je uveden v tabulce č. 3.

Tabulka č. 2: Vývoj majetku na farmě v Koclířově z konce období

	2006	2007	2008	2009	2010	Index 2010/2006
Majetek						
Dlouhodobý hmotný majetek	2 258 174	1 619 234	1 079 947	898 276	1 925 114	85,25%
Peněžní prostředky v hotovosti a ceniny	9 523	48 021	0	17 052	29 459	309,34%
Peněžní prostředky na bankovních účtech	420 755	0	16 656	152 826	183 753	43,67%
Zásoby	402 000	979 100	1 397 023	1 340 024	1 340 024	333,34%
Pohledávky	50 674	2 785	0	181 267	87 060	171,80%
Ostatní majetek	0	0	0	0	0	0%
Závazky včetně přijatých úvěrů a půjček	3 042 636	2 570 548	2 081 178	2 441 197	4 362 396	143,38%
Rezervy	0	0	0	0	0	0%

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 3: Vývoj příjmů a výdajů na farmě v Koclířově z konce období

	2006	2007	2008	2009	2010	Index 2010/2006
Příjmy						
Prodej zboží, výrobků a služeb	215 665	361 120	620 651	612 526	773 989	358,88%
Ostatní zdanitelné příjmy	2 115 328	1 727 446	1 842 311	1 971 231	2 572 632	121,62%
Uzávěrková úprava příjmů	0	0	0	0	0	0%
Příjmy celkem	2 330 993	2 088 567	2 462 962	2 583 757	3 346 621	143,57%

Výdaje						
Nákup materiálu a zboží	413 160	576 202	607 109	533 893	567 202	137,28%
Mzdy	0	0	0	50 016	321 017	100%
Platby do fondů	23 836	42 804	0	21 016	158 990	667,02%
Provozní režie	912 568	703 395	948 856	960 674	801 187	87,79%
Uzávěrková úprava výdajů	0	0	0	0	0	0%
Odpisy	0	0	0	0	139 587	100%
Výdaje celkem	1 349 564	1 322 401	1 555 965	1 565 599	1 848 397	136,96%
Rozdíl příjmů a výdajů	981 429	766 165	906 997	1 018 158	1 498 224	152,66%

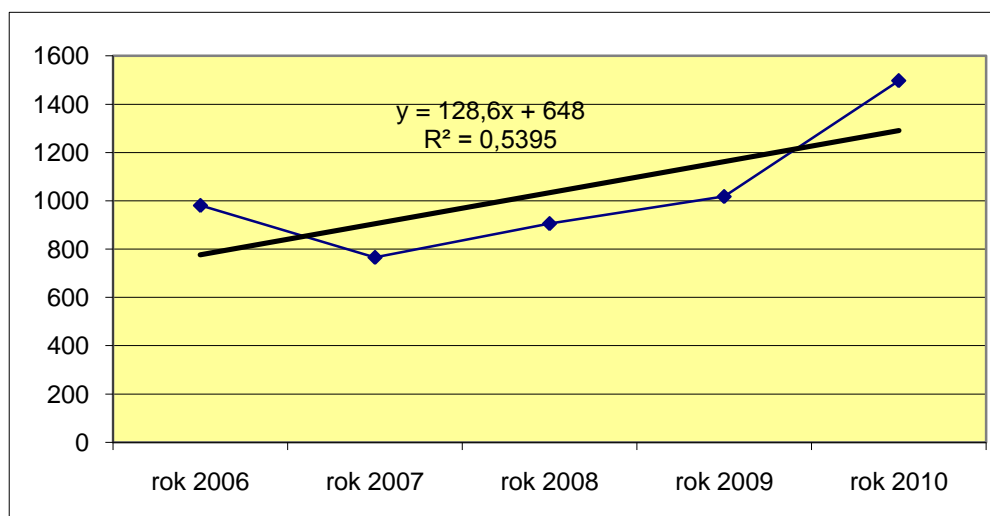
Zdroj: vlastní zpracování

Tato tabulka zobrazuje výši příjmů a výdajů v letech 2006 – 2010 a index 2010/2006 ukazuje, o kolik % se jednotlivé položky za sledované období zvýšily. Celkově se vývoj farmy jeví jako pozitivní, roste celkový objem podniku i cash flow. Podrobně je tento vývoj zachycen v cash flow, ve vertikální a horizontální analýze a dále pak několika dalšími ekonomickými ukazateli.

4.1.6.1 Cash Flow

Farma v Koclířově měla v letech 2006 – 2010 rostoucí tendenci s výjimkou menšího poklesu mezi lety 2006 a 2007 kdy cash flow pokleslo o 22%. V roce 2008 se však již od údajů z roku 2006 lišilo jen o 8% a poté dále stoupalo až zaznamenalo růst o 52,65%. v roce 2010. Tento vývoj je znázorněn v grafu č. 14.

Graf č. 14: Cash flow na farmě v Koclířově v tisících Kč



Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.6.2 Vertikální a Horizontální analýza

Vertikální analýza ukazuje poměr jednotlivých položek na celkových hodnotách, v tomto případě jednotlivé položky na celkovém majetku, příjmech a výdajích. Oproti tomu Horizontální analýza sleduje vývoj jednotlivých položek v čase. Této analýze byly podrobeny pouze vybrané údaje.

Tabulka č. 4: Vertikální a Horizontální analýza majetku v %

	2006	2007	2008	2009	2010
Majetek					
Dlouhodobý hmotný majetek	36,52	31,02	23,61	17,86	24,28
Peněžní prostředky v hotovosti a ceniny	0,15	0,92	0	0,34	0,37
Peněžní prostředky na bankovních účtech	6,80	0	0,36	3,04	2,32
Zásoby	6,50	0,19	30,54	26,64	16,90
Pohledávky	0,82	0,05	0	3,60	1,10
Závazky včetně přijatých úvěrů a půjček	49,20	49,25	45,49	48,53	55,03

Zdroj: vlastní zpracování

Na majetku se stabilně nejvíce podílí závazky včetně přijatých úvěrů a půjček, což je zapříčiněné velkými investicemi do činnosti. Jejich největší nárůst byl v roce 2010, kdy uzavřeli půjčku na vybudování mlékárny a zpracovny mléka. Druhou nejvíce zastoupenou položkou je dlouhodobý hmotný majetek, jehož poměrová hodnota k celkovému majetku v průběhu času spíše klesá. Pokles mezi lety 2008 a 2009 byl však převážně způsoben účetním převodem z dlouhodobého majetku do zásob.

Tabulka č. 5: Vertikální a Horizontální analýza příjmů v %

	2006	2007	2008	2009	2010
Příjmy					
Prodej zboží, výrobků a služeb	9,25	17,29	25,20	24,87	23,13
Ostatní zdanitelné příjmy	90,75	82,71	74,80	76,29	76,87

Zdroj: vlastní zpracování

Příjmy zastupují přibližně ze tří čtvrtin ostatní zdanitelné příjmy, které jsou tvořeny převážně z dotací. Jejich podíl v letech 2006 – 2008 prudce klesl (za dva roky pokles o 15,95%), tento pokles je však způsoben nejen zvýšením prodeje výrobků, zboží a služeb, ale také poklesem dotací na TOP-UP. Mezi lety 2008 - 2010 jejich podíl mírně narostl (za dva roky růst o 2,07%).

Tabulka č. 6: Vertikální a Horizontální analýza výdajů v %

	2006	2007	2008	2009	2010
Výdaje					
Nákup materiálu a zboží	30,61	43,57	39,02	34,10	30,69
Mzdy	0	0	0	3,19	17,37
Platby do fondů	1,77	3,24	0	1,34	8,60
Provozní režie	67,62	53,19	60,98	61,36	43,34
Odpisy	0	0	0	0	7,55

Zdroj: vlastní zpracování

Na výdajích se nejvíce podílí provozní režie, její podíl však kolísá a například v roce 2007 byla jen o deset procent vyšší, než druhá nejčastěji zastoupená položka – nákup materiálu a zboží. Ostatní složky jsou spíše zanedbatelné.

4.1.6.3 Ukazatel věřitelského rizika

Závazky

$$\text{Ukazatel věřitelského rizika} = \frac{\text{-----}}{\text{aktiva}} \times 100$$

Tabulka č. 4: Ukazatel věřitelského rizika na farmě v Koclířově

Rok	Období	Výpočet	Výsledek
2006	na začátku roku	(2 740 547,00 / 2 400 255,00) x 100	114,14%
	na konci roku	(3 042 636,22 / 3 141 127,24) x 100	97,86%
2007	na začátku roku	(3 042 636,19 / 3 141 127,24) x 100	96,86%
	na konci roku	(2 570 548,53 / 2 649 141,01) x 100	97,03%
2008	na začátku roku	(2 571 834,53 / 2 649 141,01) x 100	97,08%
	na konci roku	(2 081 178,95 / 2 493 627,37) x 100	83,46%
2009	na začátku roku	(2 081 178,95 / 2 493 627,37) x 100	83,46%
	na konci roku	(2 441 197,16 / 2 589 446,54) x 100	94,27%
2010	na začátku roku	(2 441 197,15 / 2 589 446,54) x 100	94,27%
	na konci roku	(4 362 396,96 / 3 565 411,77) x 100	122,35%

Zdroj: Vlastní zpracování

Výsledky, ukazující výši zadluženosti podniku, nevypadají příliš pozitivně, je to však způsobené rozvojem podniku, do kterého majitelé neustále investují, což se pozitivně objevuje ve zvyšujícím se cash flow. Velmi vysoká zadluženost z roku 2010 je způsobena půjčkou na výstavbu mlékárny a zpracovny mléka.

4.1.6.4 Ukazatel solventnosti

$$\text{Ukazatel solventnosti} = \frac{\text{cash flow}}{\text{Krátkodobé} + \text{dlouhodobé závazky}} \times 100$$

Výpočty jsou z údajů na konci roku.

Tabulka č. 5: Ukazatel solventnosti na farmě v Koclířově

Rok	Výpočet	Výsledek
2006	$(981\,429,34 / 3\,042\,636,22) * 100$	32,25%
2007	$(766\,165,07 / 2\,570\,548,53) * 100$	29,8%
2008	$(906\,997,32 / 2\,081\,178,95) * 100$	43,58%
2009	$(1\,018\,158,02 / 2\,441\,197,16) * 100$	41,70%
2010	$(1\,498\,224,01 / 4\,362\,396,96) * 100$	34,34%

Zdroj: Vlastní zpracování

Hodnota ukazatele solventnosti by neměla klesnout pod 30%, výsledky tedy ukazují, že schopnost podniku splatit krátkodobé a dlouhodobé závazky z rozdílů mezi příjmy a výdaji, je kromě roku 2007 v pořádku.

4.1.6.5 Doba obratu zásob

$$\text{Doba obratu zásob} = \frac{\text{Zásoby celkem}}{\text{Tržby}} \times \text{počet dní}$$

Výpočty jsou z údajů na konci roku.

Tabulka č. 6: Doba obratu zásob na farmě v Koclířově

Rok	Výpočet	Výsledek
2006	(402 000,00 / 2 330 993,96) x 365	62,94
2007	(979 100,50 / 2 088 567,03) x 365	171,1
2008	(1 397 023,32 / 2 462 962,95) x 365	207,03
2009	(1 340 024,32 / 2 583 757,77) x 365	189,30
2010	(1 340 024,32 / 3 346 621,69) x 365	146,15

Zdroj: Vlastní zpracování

Tyto výpočty charakterizují přeměnu zásob do peněžní formy a ukazují prodejnost výrobků. V našich podmínkách se za uspokojivou považuje hodnota menší než 100, čili hodnoty kromě roku 2006 nejsou v pořádku. Nicméně od roku 2008 hodnota klesá, což je rozhodně pozitivní jev.

4.1.6.6 Rentabilita tržeb

$$\text{Rentabilita tržeb} = \frac{\text{Čistý zisk}}{\text{tržby}} \times 100$$

Výpočty jsou z údajů na konci roku.

Tabulka č. 7: Rentabilita tržeb na farmě v Koclířově

Rok	Výpočet	Výsledek
2006	(981 429,34 / 2 330 993,96) * 100	42,10%
2007	(766 165,07 / 2 088 567,03) * 100	36,68%
2008	(906 997,32 / 2 462 962,95) * 100	36,82%
2009	(1 018 158,02 / 2 583 757,77) * 100	39,40%
2010	(1 498 224,01 / 3 346 621,69) * 100	44,76%

Zdroj: Vlastní zpracování

Tento ukazatel vyjadřuje schopnost podniku transformovat výrobky na hotové peníze. Závisí na cenách prodávaných výrobků, na zisku zakalkulovaném do těchto cen

a na hospodárnosti při vynakládání nákladů. Ve vývojové řadě by měl tento ukazatel vykazovat rostoucí tendenci, což tato farma kromě přechodu mezi lety 2006 a 2007, kdy rentabilita tržeb klesla o 5,42%, splňuje. Největší nárůst nastal v roce 2010, kdy se ukazatel zvýšil nejen oproti předcházejícímu roku (o 5,36%) ale dosáhl i zatím nejvyšší hodnoty – oproti roku 2006 nárůst o 2,66%.

4.1.6.7 Rentabilita nákladů

$$\text{Rentabilita nákladů} = \frac{\text{Čistý zisk}}{\text{Náklady}} \times 100$$

Výpočty jsou z údajů na konci roku.

Tabulka č. 7: Rentabilita nákladů na farmě v Koclířově

Rok	Výpočet	Výsledek
2006	(981 429,34 / 1 349 564,62) * 100	72,72%
2007	(766 165,07 / 1 322 401,96) * 100	57,93%
2008	(906 997,32 / 1 555 965,63) * 100	58,29%
2009	(1 018 158,02 / 1 565 599,75) * 100	65,03%
2010	(1 498 224,01 / 1 848 397,68) * 100	81,05%

Zdroj: Vlastní zpracování

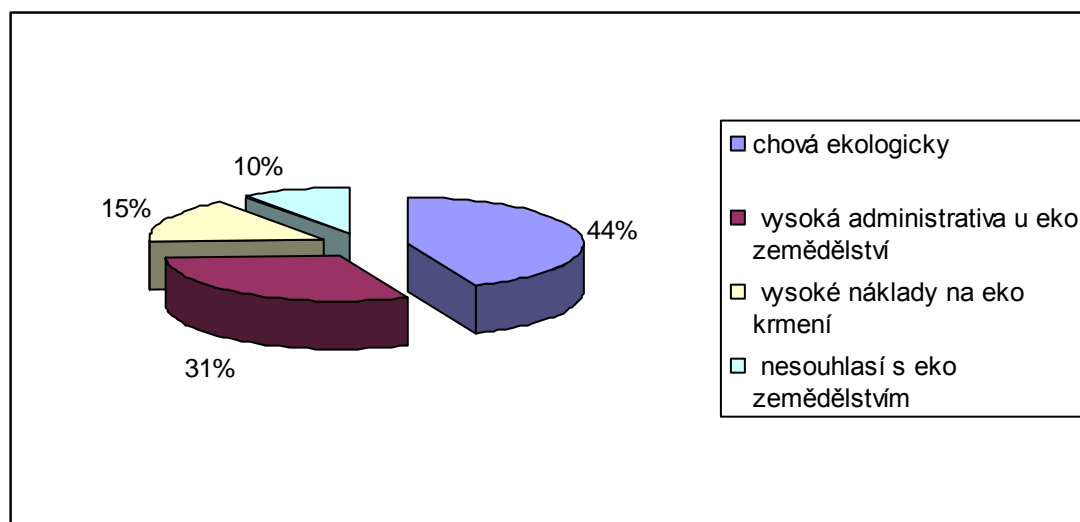
Rentabilita nákladů vyjadřuje efektivnost hospodářské činnosti podniku, kolik procent zisku připadá na 1 Kč vynaložených nákladů. Měl by mít stoupající tendenci, což je znovu splněno za celou dobu kromě přechodu z roku 2006 na 2007, kdy se rentabilita snížila o 14,79%. Mezi lety 2007 a 2008 byl nárůst pouze mírný – o 0,36%, další rok narostla rentabilita výrazněji, ale ani tento nárůst o 6,74% nedosáhl původních hodnot z roku 2006. Překonat toto číslo se podařilo až v roce 2010, kdy rentabilita nákladů vzrostla oproti předchozímu roku o 16,02, což představuje oproti roku 2006 nárůst o 8,33%.

4.2 Dotazníkové šetření

Dotazník byl rozeslán ve dnech 26. – 28. listopadu 2010 osmdesáti chovatelům ovcí, na které byly sehnány kontakty převážně přes plemenné kluby ovcí, které jsou uvedeny na stránkách <http://www.schok.cz>. Do dne 29. prosince 2010, kdy se začal dotazník zpracovávat, odpovědělo 39 respondentů. Dotazník byl vypracován a shromažďován na webových stránkách <http://www.maxsite.cz>, konkrétně je umístěn na adrese <http://www.maxsite.cz/sluzba.php?ank=6cec9d353182e5ca26837c3> a je uveden v příloze č. 2.

Z odpovědí respondentů bylo zjištěno, že 43,59% chová ekologicky a 56,41% konvenčně, s tím že z těchto konvenčních chovatelů 54,54% uvedlo, že jejich chov ekologický je a jediným důvodem proč není jako ekologický certifikovaný, je vysoká administrativa s tímto spojená. Dalších 27,27% by rádo chovalo ekologicky, ale mají problémy s krmením, které musejí nakupovat a bioprodukty by je přišly příliš drahé. Posledních 18,18% je proti myšlenkám ekologického zemědělství jako takového. Toto zastoupení zobrazuje následující graf.

Graf č. 6: Přístup respondentů k ekologickému zemědělství



Zdroj: Vlastní zpracování

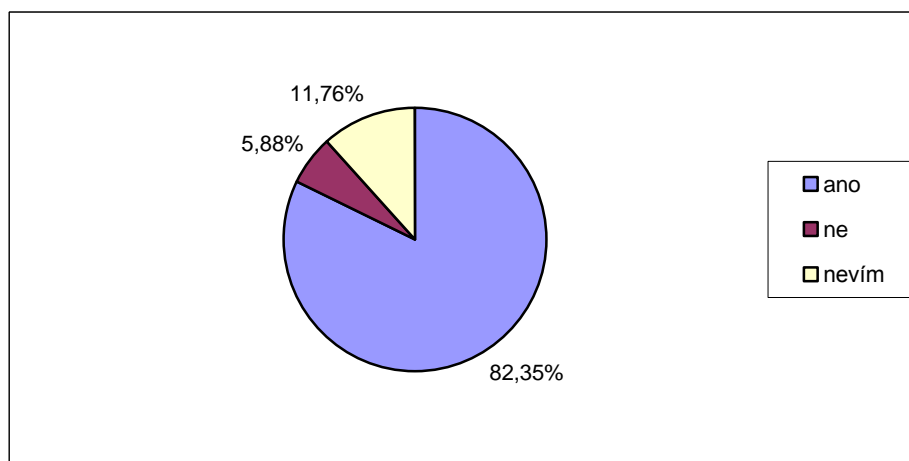
U respondentů kteří chovají své ovce ekologicky byly uváděny jako nejčastější důvody pro tento způsob hospodaření vážení si přírody a tradičních postupů

hospodaření, vhodnost ovcí k životu na pastvině a tím pádem i k ekologickému chovu, výhodnost dotací a přesvědčení o získávání kvalitnějších produktů. Často i chovatelé, kteří chovají konvenčně uváděli, že se jim ekologické zemědělství líbí, vidí na něm hodně pozitiv a většinou ho neprovozují z výše uvedených důvodů.

Na druhou stranu se však v dotazníku objevilo několik extrémních negativních názorů ze strany konvenčních chovatelů, například že je to jen nástroj na tahání peněz z kapes daňových poplatníků i spotřebitelů, kteří si produkt koupí. Dále pak nejen konvenční, ale i ekologičtí chovatelé psali o tom, že ví o několika případech špatného chování ke zvířatům a nedodržování předepsaných pravidel ekologického zemědělství, kteří i přesto stále produkují pod „eko“ hlavičkou.

Jednou z otázek byla pro chovatele chovající ekologicky, jestli by zůstali u ekologického chovu i v případě, že by nebyl dotovaný. 82,35% uvedlo že ano, 5,88% že ne a 11,76% nevědělo. Viz graf č. 7.

Graf č. 7: Chůť ekologických chovatelů setrvat v ekologickém chovu i bez dotací

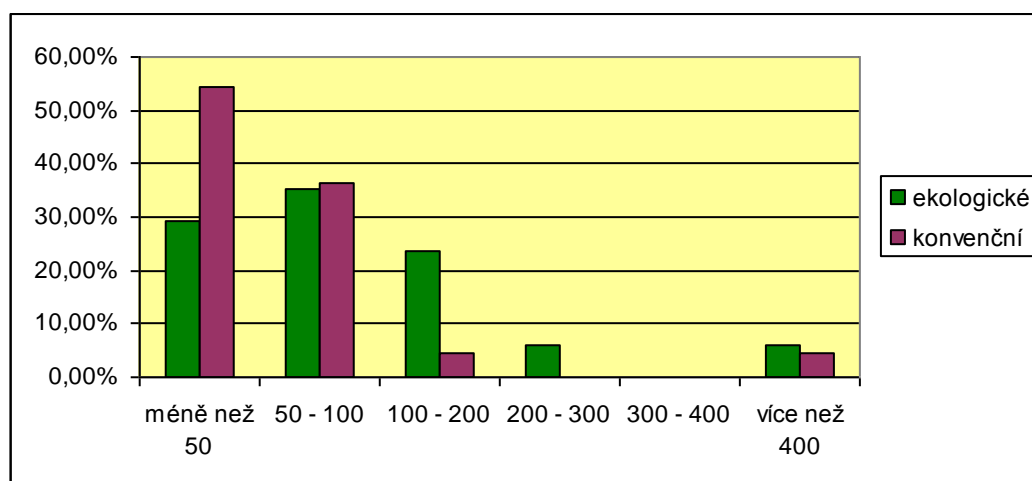


Zdroj: Vlastní zpracování

Co se týče počtu chovaných bahnic, nebyl zjištěn žádný výrazný rozdíl mezi ekologickým a konvenčním chovem. V dotazníku byly rozděleny počty chovaných bahnic na: do 50 bahnic, mezi 50 a 100 bahnicemi, mezi 100 a 200 bahnicemi, mezi 200 a 300 bahnicemi, mezi 300 a 400 bahnicemi a nad 400 bahnic. U ekologického chovu je největší zastoupení ve skupině 50 až 100 bahnic – 35,3%, dále pak následuje skupina

do 50 bahnic – 29,4%, skupina 100 až 200 bahnic - 23,53% a 5,88% mají skupiny 200 – 300 bahnic a nad 400 ks. U konvenčního chovu má největší zastoupení skupina do 50 bahnic – 54,54%, dále skupina 50 – 100 bahnic – 36,36% a skupiny 100 – 200 bahnic a nad 400 bahnic zastupují 4,54%. Tyto zastoupení jsou zobrazeny v grafu č. 8.

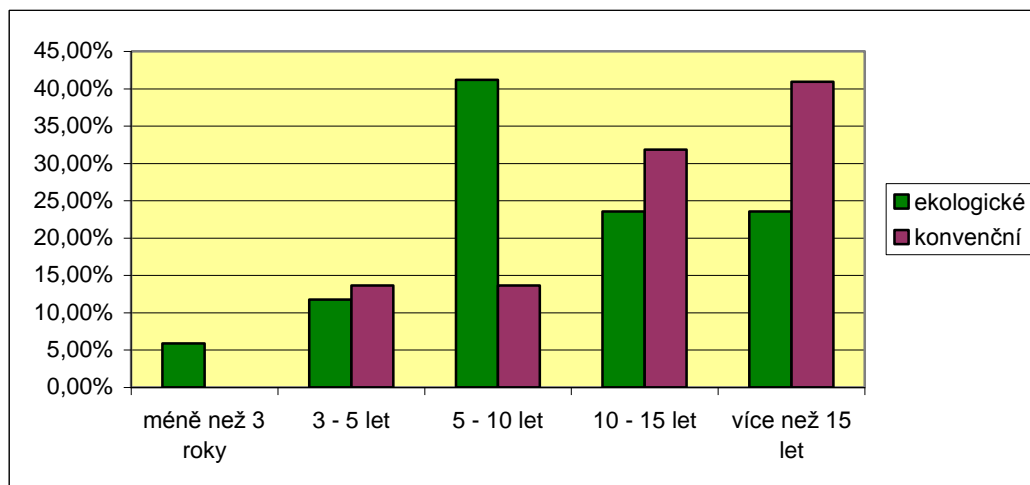
Graf č. 8: Zastoupení bahnic v ekologickém a konvenčním chovu v kusech a %



Zdroj: Vlastní zpracování

Větší rozdíly byly zaznamenány v době kterou chovatelé své ovce chovají. V dotazníku byly kategorie: méně než tři roky, tři až pět let, pět až deset let, deset až patnáct let a déle než 15 let. V ekologickém chovu byla nejvíce zastoupená skupina mezi 5 a 10 lety – 41,18%, dále pak ve stejném zastoupení je skupina mezi 10 a 15 lety a nad 15 let – 23,53%. Skupina mezi 3 a 5 lety má 11,77% a skupina do 3 let jen 5,88%. Naproti tomu v konvenčním chovu byla nejvíce zastoupená skupina chovatelů, kteří chovají déle než 15 let – 40,91%, skupina 10 až 15 let má 31,82%, skupiny 5 až 10 let a 3 až 5 let mají nastejno 13,64% a skupina do 3 let není zastoupená vůbec. Vše je vidět v grafu č. 9.

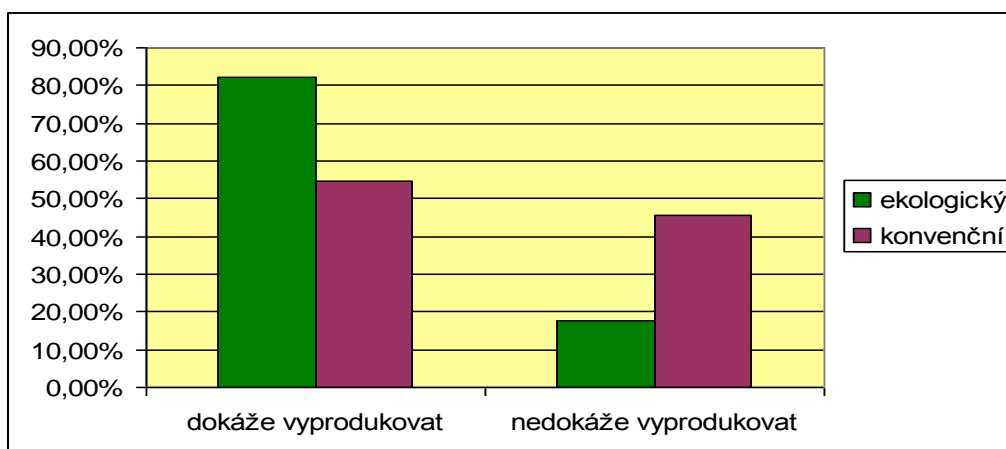
Graf č. 9: Doba provozování chovu ovcí v ekologickém a konvenčním chovu v %



Zdroj: Vlastní zpracování

U otázky, jestli si dokáží farmáři vyprodukovat veškeré krmení pro ovce sami, dopadly výsledky dle očekávání. U konvenčních zemědělců si 54,54% krmení vyprodukovat dokáže a 45,45% nedokáže. Naproti tomu u ekologických zemědělců si své krmení nedokáže vyprodukovat jen 17,64% a zbývajících 82,35% vyprodukuje vše co pro své ovce potřebuje. To jen potvrzuje některé výše zmiňované odpovědi konvenčních zemědělců, že k ekologickému zemědělství nepřistoupili hlavně z důvodu neschopnosti dostatečné produkce krmiva. Tato skutečnost je zachycena na grafu č. 10.

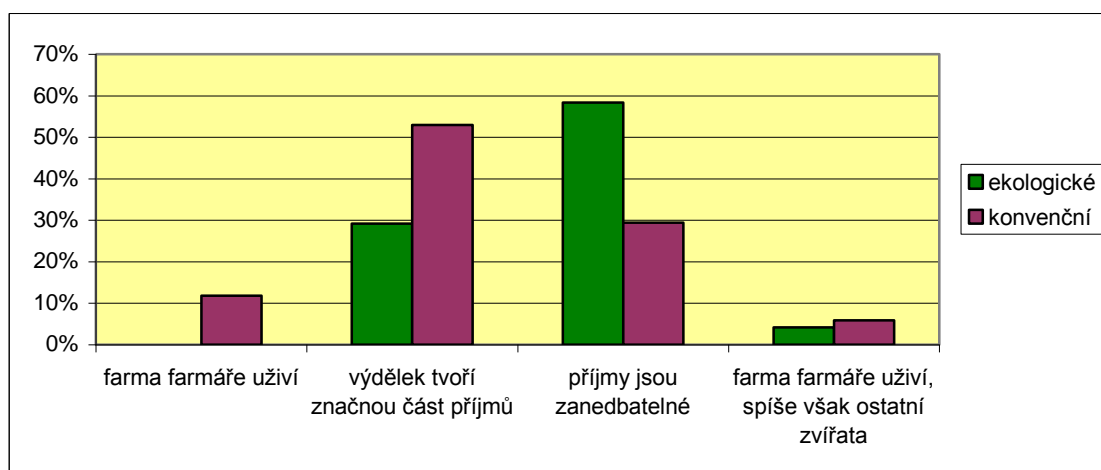
Graf č. 10: Schopnost zemědělců vyprodukovat si veškeré krmení pro své ovce



Zdroj: Vlastní zpracování

Další zkoumání bylo provedeno ohledně skutečnosti, jestli je farma schopna uživit své majitele. Možné byly tyto odpovědi: „Ano, farma mě i moji rodinu uživí“, „výdělek z farmy tvoří značnou část mých příjmů, ale musím si přivydělávat i jinde“, „Příjmy z farmy jsou zanedbatelné, hlavní část mých příjmů plyne odjinud“ a „celá farma mě uživit dokáže, spíše však ostatní zvířata, než ovce“. V ekologickém chovu nejvíce respondentů (58,33%) odpovědělo, že jejich příjmy z farmy jsou pouze zanedbatelné, dalších 29,16% má z farmy značnou část svých příjmů, přesto si však musí přivydělávat i jinde a 4,16% dokáže farma uživit, hlavní podíl na tom však nemají ovce, nýbrž ostatní zvířata. Z těchto výsledků je patrné, že většina chovatelů se chovem ovcí zabývá spíše pro radost, než z vidiny zisků. U konvenčních chovatelů byly výsledky mírně odlišné, 52,94% uvedlo že u nich chov představuje značnou část příjmů, i když si musí přivydělávat i jinde, 29,41% má příjmy z farmy pouze zanedbatelné, 5,88% dokáže farma uživit, spíše však ostatní zvířata než ovce a dokonce 11,77% dokáže samotný chov ovcí uživit. Data jsou zaznamenána v grafu č. 11.

Graf č. 11: Schopnost farem uživit své majitele

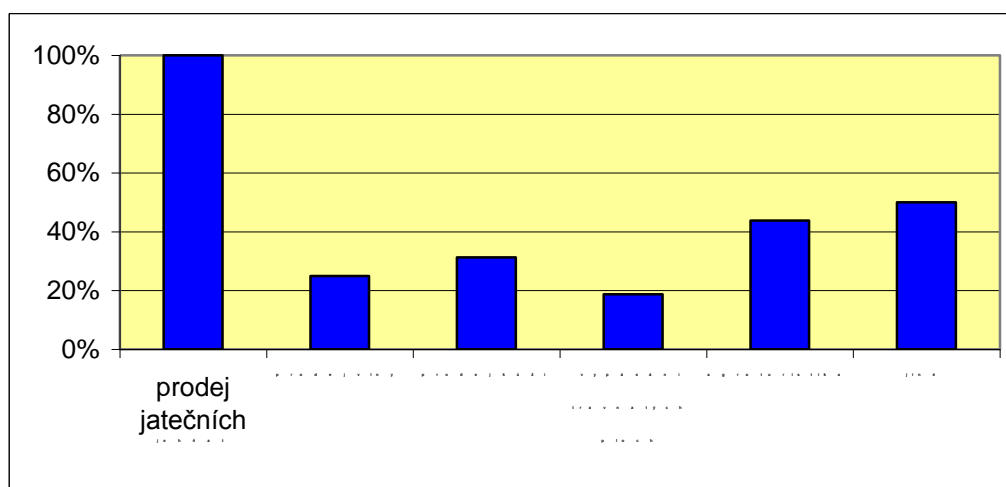


Zdroj: Vlastní zpracování

V návaznosti na minulou otázku byly selektovány dotazníky s odpovědí, že je pro jejich majitele farma jediným, nebo hlavním zdrojem příjmů, a u nich bylo provedeno šetření zaměřené na přesnou činnost, kterou si majitel vydělává. Výsledky ukazují odpovědi ekologických i konvenčních farem dohromady. Z výzkumu

vyplývalo, že se všechny v ýd ělečné farmy zabývají prodejem jatečných jehňat, jako další činnosti pak byly zaškrtnuty: agroturistika – 43,75%, prodej kůží – 31,25%, prodej vlny – 25%, pronajímání ovcí na vypásání travnatých ploch – 18,75% a jiné – 50%. Přehledněji je vše uvedeno v grafu č. 12. U těchto činností nebyly zaznamenány žádné výrazné rozdíly mezi ekologickými a konvenčními chovateli.

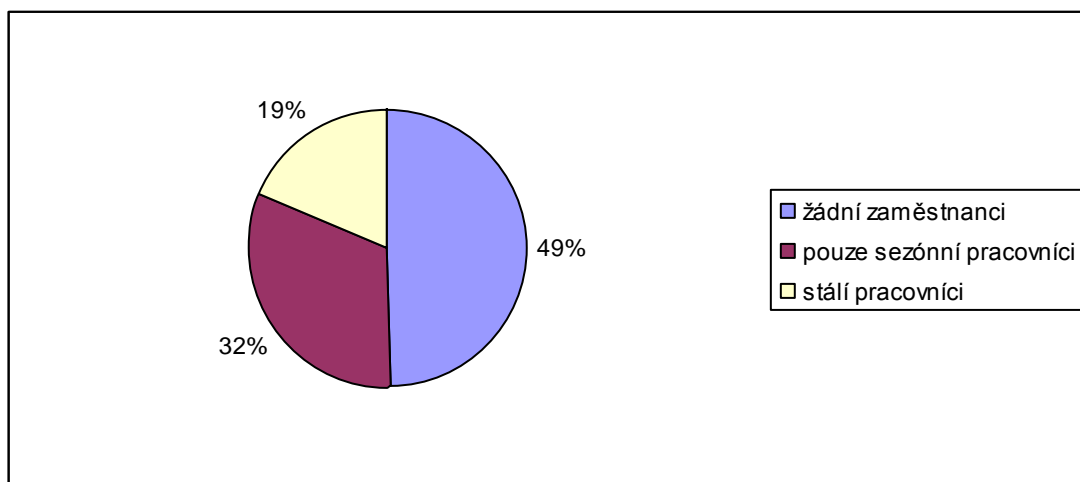
Graf č. 12: Činnosti kterými se zabývají v ýd ělečné farmy



Zdroj: Vlastní zpracování

U těchto v ýd ělečných farem bylo dále zjišťováno, jestli na své farmě zaměstnávají nějaké zaměstnance. 50% odpovědělo že ne, 31,25% zaměstnává pouze sezónní pracovníky a 18,75% zaměstnává stálé zaměstnance. Tyto skutečnosti jsou zaznamenány v grafu č. 13.

Graf č. 13: Najímání zaměstnanců na výdělečných farmách



Zdroj: Vlastní zpracování

5 Závěr

Při výzkumu této bakalářské práce, bylo u zkoumaného podniku zjištěné rostoucí cash flow, které zaznamenalo nárůst mezi lety 2006 a 2010 o 52,65%, rostoucí rentabilita tržeb (nárůst mezi lety 2006 a 2010 o 2,66%) i rentabilita nákladů (nárůst mezi lety 2006 a 2010 o 8,33%), uspokojivý výsledek u doby obratu zásob i ukazatele solventnosti. Z toho vyplývá, že podnikání v oblasti ekologického chovu ovcí může být prosperující a na jedné straně poměrně atraktivní. Je však potřeba vzít v potaz, že za současnými výsledky farmy v Koclířově stojí mnoho let věnování se této činnosti (majitelé začali chovat ovce v roce 1994) a neustálým investicím do dalšího rozvoje. Také z výsledků dotazníkového šetření lze vyvodit závěr, že začít podnikat v této oblasti tak, aby příjmy byly dostačující, se nedá ze dne na den. Mnoho chovatelů ovcí provozuje tuto činnost alespoň zpočátku spíše jako zálibu, která může postupně rozrůst do větších rozměrů.

Pokud má však někdo k chovu ovcí blízko a je ochotný podstoupit všechna podnikatelská rizika, jistě na něho může v tomto odvětví čekat slibná budoucnost, vzhledem k tomu, jak již bylo poukázáno v rešeršní části této práce, poptávka po jehněčím mase i dalších ovčích produktech v České republice stoupá.

6 Seznam použité literatury

Bioinstitut, o.p.s. ve spolupráci s autory www.bioinstitut.cz, Ročenka ekologického zemědělství v České republice za rok 2009. Ministerstvo zemědělství, Praha, 2010. 41 s. ISBN 978-80-7084-927-9

Bucek P. a kol., Ročenka chovu ovcí a koz v České republice za rok 2003. ČMSCH, a. s. a SCHOK, Praha, 2004. ISBN 80-239-3291-8

Bucek P. a kol., Ročenka chovu ovcí a koz v České republice za rok 2006. ČMSCH, a. s. a SCHOK, Praha, 2007. 184 s. ISBN 978-80-239-9976-1

Bucek P. a kol., Ročenka chovu ovcí a koz v České republice za rok 2007. ČMSCH, a. s. a SCHOK, Praha, 2008. 107 s. ISBN 978-80-239-904130-1-5

Bucek P. Aktuální situace v chovu ovcí v České republice. *Farmář*, 2008

Holá J., Situační a výhledová zpráva ovce – kozy. Mze, Praha, červenec 2008. 86 s. ISBN 978-80-7084-698-8.

Holá J., Situační a výhledová zpráva ovce – kozy. Mze, Praha, červenec 2010. 77 s. ISBN 978-80-7084-903-3.

Horák F. a kol., Chov ovcí. 1. vydání. Praha: Brázda, 1999. 160 s. ISBN 80-209-0284-8

Horák F. a kol., Chov ovcí. Doplněný dotisk 1. vydání. Praha: Brázda, 2001. 174 s. ISBN 80-209-0284-8

Horák F. a kol., Ovce a jejich chov. Praha: Brázda, 2007. 304 s. ISBN 80-209-0328-3

Ministerstvo Zemědělství, Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011-2015, zveřejněn 16. 12. 2010 na webové stránce <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/aktuality/>

Petr J., Dlouhý J. a kol., Ekologické zemědělství. Praha: Brázda, 1992. 305 s. ISBN 80-209-0233-3

Pind'ák A., Mareš V., O chovu, výkrmnosti a jatečné hodnotě ovcí. Zpravodaj SCHOK 1/2001. Svaz chovatelů ovcí a koz v ČR 2001. ISSN 1213-371X

Pindák A., Milerski M., O produkci a kvalitě jatečných jehňat rozhoduje více faktorů. Zpravodaj SCHOK 1/2005. Svaz chovatelů ovcí a koz v ČR, 2005. 31 s. ISSN 1213-371X

Šarapatka B., Urban J. a kol., Ekologické zemědělství v praxi. Šumperk, 2006. 501 s. ISBN 978-80-903583-0-0

Štolc L., Nohejlová L., Štolcová J., Základy chovu ovcí. Ústav zemědělských a potravinářských informací. Praha, 2007. 79 s. ISBN 978-80-7271-000-3.

7 Přílohy

Příloha č. 1: Výsledky hospodaření farmy v Koclířově

Přehled o majetku a závazcích k 31. 12. 2006

Majetek	Na začátku období	Na konci období
Dlouhodobý hmotný majetek	1 796 829,00	2 258 174,71
Peněžní prostředky v hotovosti a ceniny	83 114,00	9 523,00
Peněžní prostředky na bankovních účtech	271 762,00	420 755,03
Zásoby	248 550,00	402 000,00
Pohledávky včetně poskytnutých úvěrů a půjček	0,00	50 674,50
Ostatní majetek	0,00	0,00
Závazky včetně přijatých úvěrů a půjček	2 740 547,00	3 042 636,22
Rezervy	0,00	0,00

Mzdy	0,-
------	-----

Přehled o příjmech a výdajích

Příjmy	Na konci období
Prodej zboží, výrobků a služeb	215 665,70
Ostatní zdanitelné příjmy	2 115 328,26
Uzávěrková úprava příjmů	0,00
Příjmy celkem	2 330 993,96
Výdaje	
Nákup materiálu a zboží	413 160,03
Mzdy	0,00
Platby do fondů	23 836,00
Provozní režie	912 568,59
Uzávěrková úprava výdajů	0,00
Odpisy	0,00
Výdaje celkem	1 349 564,62
Rozdíl příjmů a výdajů	981 429,34

Přehled o majetku a závazcích k 31. 12. 2007

Majetek	Na začátku období	Na konci období
Dlouhodobý hmotný majetek	2 258 174,71	1 619 234,51
Peněžní prostředky v hotovosti a ceniny	9 523,00	48 021,00
Peněžní prostředky na bankovních účtech	420 755,03	0,00
Zásoby	402 000,00	979 100,50
Pohledávky včetně poskytnutých úvěrů a půjček	50 674,50	2 785,00
Ostatní majetek	0,00	0,00
Závazky včetně přijatých úvěrů a půjček	3 042 636,19	2 570 548,53
Rezervy	0,00	0,00

Mzdy	0,-
------	-----

Přehled o příjmech a výdajích

Příjmy	Na konci období
Prodej zboží, výrobků a služeb	361 120,50
Ostatní zdanitelné příjmy	1 727 446,53
Uzávěrková úprava příjmů	0,00
Příjmy celkem	2 088 567,03
Výdaje	
Nákup materiálu a zboží	576 202,41
Mzdy	0,00
Platby do fondů	42 804,00
Provozní režie	703 395,55
Uzávěrková úprava výdajů	0,00
Odpisy	0,00
Výdaje celkem	1 322 401,96
Rozdíl příjmů a výdajů	766 165,07

Přehled o majetku a závazcích k 31. 12. 2008

Majetek	Na začátku období	Na konci období
Dlouhodobý hmotný majetek	2 258 175,00	1 079 947,51
Peněžní prostředky v hotovosti a ceniny	48 021,00	0,00
Peněžní prostředky na bankovních účtech	0,00	16 656,54
Zásoby	402 000,00	1 397 023,32
Pohledávky včetně poskytnutých úvěrů a půjček	2 785,00	0,00
Ostatní majetek	0,00	0,00
Závazky včetně přijatých úvěrů a půjček	2 571 834,53	2 081 178,95
Rezervy	0,00	0,00

Mzdy	0,-
------	-----

Přehled o příjmech a výdajích

Příjmy	Na konci období
Prodej zboží, výrobků a služeb	620 651,76
Ostatní zdanitelné příjmy	1 842 311,19
Uzávěrková úprava příjmů	0,00
Příjmy celkem	2 462 962,95
Výdaje	
Nákup materiálu a zboží	607 109,51
Mzdy	0,00
Platby do fondů	0,00
Provozní režie	948 856,12
Uzávěrková úprava výdajů	0,00
Odpisy	0,00
Výdaje celkem	1 555 965,63
Rozdíl příjmů a výdajů	906 997,32

Přehled o majetku a závazcích k 31. 12. 2009

Majetek	Na začátku období	Na konci období
Dlouhodobý hmotný majetek	1 205 436,51	898 276,51
Peněžní prostředky v hotovosti a ceniny	0,00	17 052,00
Peněžní prostředky na bankovních účtech	16 656,54	152 826,71
Zásoby	1 397 023,32	1 340 024,32
Pohledávky včetně poskytnutých úvěrů a půjček	0,00	181 267,00
Ostatní majetek	0,00	0,00
Závazky včetně přijatých úvěrů a půjček	2 081 178,95	2 441 197,16
Rezervy	0,00	0,00

Mzdy	71 200,-
------	----------

Přehled o příjmech a výdajích

Příjmy	Na konci období
Prodej zboží, výrobků a služeb	612 526,43
Ostatní zdanitelné příjmy	1 971 231,34
Uzávěrková úprava příjmů	0,00
Příjmy celkem	2 583 757,77
Výdaje	
Nákup materiálu a zboží	533 893,11
Mzdy	50 016,00
Platby do fondů	21 016,00
Provozní režie	960 674,64
Uzávěrková úprava výdajů	0,00
Odpisy	0,00
Výdaje celkem	1 565 599,75
Rozdíl příjmů a výdajů	1 018 158,02

Přehled o majetku a závazcích k 31. 12. 2010

Majetek	Na začátku období	Na konci období
Dlouhodobý hmotný majetek	898 278,00	1 925 114,51
Peněžní prostředky v hotovosti a ceniny	17 052,00	29 459,00
Peněžní prostředky na bankovních účtech	152 826,71	183 753,94
Zásoby	1 340 024,32	1 340 024,32
Pohledávky včetně poskytnutých úvěrů a půjček	181 267,00	87 060,00
Ostatní majetek	0,00	0,00
Závazky včetně přijatých úvěrů a půjček	2 441 197,15	4 362 396,96
Rezervy	0,00	0,00

Mzdy	321 017,00
------	------------

Přehled o příjmech a výdajích

Příjmy	Na konci období
Prodej zboží, výrobků a služeb	773 989,13
Ostatní zdanitelné příjmy	2 572 632,56
Uzávěrková úprava příjmů	0,00
Příjmy celkem	3 346 621,69
Výdaje	
Nákup materiálu a zboží	567 202,73
Mzdy	321 017,00
Platby do fondů	158 990,00
Provozní režie	801 187,95
Uzávěrková úprava výdajů	0,00
Odpisy	139 587,00
Výdaje celkem	1 848 397,68
Rozdíl příjmů a výdajů	1 498 224,01

Příloha č. 2: Dotazník rozeslaný chovatelům ovcí

Rozesílaný dotazník, k vidění na:

<http://www.maxsite.cz/sluzba.php?ank=6cec9d353182e5ca26837c3>

Jak dlouho se zabýváte chovem ovcí?

- méně než tři roky
- tři až pět let
- pět až deset let
- deset až patnáct let
- více než patnáct let

Chováte ekologicky?

- ano
- ne

Proč chováte (nechováte) ekologicky?

-

Jaké množství bahnic v současnosti chováte?

- méně než 50 ks
- 50 - 100 ks
- 100 - 200 ks
- 200 - 300 ks
- 300 - 400 ks
- více než 400 ks

Je v současnosti Vaše farma schopná Vás uživit tak, abyste nemuseli mít jiné zaměstnání?

- ano, farma mě i moji rodinu užíví
- výdělek z farmy tvoří značnou část mých příjmů, ale musím si přivydělávat i jinde
- příjmy z farmy jsou zanedbatelné, hlavní část mých příjmů plyne odjinud
- celá má farma mě uživit dokáže, spíše však ostatní zvířata, než ovce

Zaměstnáváte na farmě nějaké zaměstnance?

- ano
- ne
- pouze sezónní pracovníky

Dokážete si veškeré krmivo pro ovce vyprodukovat sami?

- ano
- ne
- nevím

Z čeho plynou Vaše příjmy z chovu ovcí? (je možné zaškrtnout více odpovědí)

- prodej jatečných jehňat
- prodej vlny
- zpracování a prodej sýrů
- prodej kůží
- pronajímání ovcí na vypásání travnatých ploch
- agroturistika
- jiné

Chovali byste ovce ekologicky, i kdyby tato činnost nebyla dotována?

- ekologicky nechovám ani teď
- ano
- ne
- nevím

Jaký máte názor na ekologické zemědělství celkově?

- 